

# PROGRAM ROZVOJA OBCE POVRAZNÍK

---

## PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE na roky 2025 - 2034



Povrazník

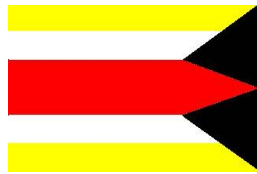


**Zadávatel':**

obec Povrazník a Združenie obcí mikroregiónu Nízke  
Tatry a Rudohorie „RENTaR“ – 9 obcí

**Dokument vznikol za podpory:**

**Združenia obcí mikroregiónu Nízke Tatry a Rudohorie „RENTaR“ – 9 obcí**



**obce Povrazník**

**a podpory**

Občianskeho združenia **KRTKo**

*Za množstvo užitočných a vzácnych informácií, aktívnu spoluprácu pri analýzach, hodnotení súčasného stavu ako aj pri programovaní budúcnosti obce*

**d' a k u j e m e**

*starostovi, pracovníkom obecnému úradu, aktívnym podnikateľom, zástupcom občianskych iniciatív, spolkov, klubov, partnerom a všetkým zúčastneným obyvateľom, ktorí prejavili záujem a spolupracovali na tomto dokumente.*

**Programovacie obdobie:**

2025-2031

## OBSAH

### ANALYTICKÁ ČASŤ

|           |                                                                 |           |
|-----------|-----------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1.</b> | <b>Úvod</b>                                                     | <b>4</b>  |
| 1.1       | Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce                 | 4         |
| 1.2       | Ciele a procesy programovania                                   | 5         |
| 1.3       | Štruktúra programu                                              | 7         |
| 1.4       | Úvodná charakteristika riešeného územia                         | 8         |
| 1.5       | Širšie územné väzby                                             | 8         |
| <b>2.</b> | <b>Analýza geografického a environmentálneho potenciálu</b>     | <b>10</b> |
| 2.1       | Prírodné pomery                                                 | 10        |
| 2.1.1     | Geologické pomery                                               | 10        |
| 2.1.2     | Geomorfologické pomery                                          | 10        |
| 2.1.3     | Klimatické pomery                                               | 10        |
| 2.1.4     | Hydrologické pomery                                             | 11        |
| 2.1.5     | Pôdne pomery                                                    | 11        |
| 2.1.6     | Rastlinstvo a živočíšstvo                                       | 11        |
| 2.1.7     | Chránené územia                                                 | 11        |
| 2.1.8     | Environmentálne záťaže                                          | 13        |
| 2.2       | Súčasná krajinná štruktúra                                      | 14        |
| <b>2.</b> | <b>Analýza hospodárskych, sociálnych a kultúrnych zdrojov</b>   | <b>15</b> |
| 2.3       | Urbanistická štruktúra sídla                                    | 15        |
| 2.4       | Kultúrno – historický potenciál                                 | 16        |
| 2.5       | Demografická situácia                                           | 18        |
| 2.6       | Technická infraštruktúra                                        | 20        |
| 2.7       | Sociálna infraštruktúra – občianska vybavenosť a bývanie        | 23        |
| 2.8       | Hospodárska základňa                                            | 24        |
| 2.9       | Rekreácia a cestovný ruch                                       | 26        |
| 2.10      | Trh práce                                                       | 28        |
| 2.11      | Ľudský potenciál                                                | 29        |
| 2.12      | Rozvojové dokumenty (súlad s existujúcou dokumentáciou rozvoja) | 30        |
| 2.13      | Realizovaný rozvoj                                              | 34        |
| 2.14      | Finančná analýza                                                | 35        |
| <b>3.</b> | <b>SWOT analýzy</b>                                             | <b>37</b> |
| 3.1       | Vnútorne SWOT analýzy                                           | 37        |
| 3.2       | Vonkajšie SWOT analýzy                                          | 39        |
| <b>4.</b> | <b>Hodnotenie</b>                                               | <b>41</b> |
| 4.1       | Hlavné smery rozvoja obce (v širších súvislostiach)             | 41        |

### STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČASŤ

|           |                                                                                  |           |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1.</b> | <b>Strategický cieľ</b>                                                          | <b>43</b> |
| <b>2.</b> | <b>Špecifický cieľ č. 1, opatrenia a aktivity</b>                                | <b>44</b> |
| <b>3.</b> | <b>Špecifický cieľ č. 2, opatrenia a aktivity</b>                                | <b>46</b> |
| <b>4.</b> | <b>Špecifický cieľ č. 3, opatrenia a aktivity</b>                                | <b>49</b> |
| <b>2.</b> | <b>Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie programu</b>                       | <b>51</b> |
| 6.        | Riadiaci orgán Programu rozvoja - PHSR                                           | 51        |
| 7.        | Hlavné zásady administratívy Programu rozvoja - PHSR                             | 51        |
| <b>3.</b> | <b>Finančné zabezpečenie a harmonogram</b>                                       | <b>52</b> |
| <b>4.</b> | <b>Monitoring</b>                                                                | <b>53</b> |
| 4.1       | Systém monitorovania a hodnotenia plnenia Programu rozvoja – PHSR - príloha č. 2 | 53        |
| 4.2       | Monitorovací orgán Programu rozvoja - PHSR                                       | 53        |
| <b>5</b>  | <b>Časový harmonogram realizácie programu</b>                                    | <b>53</b> |
| 5.1       | Krátkodobé plánovanie do roku 2017                                               | 53        |
| 5.2       | Plán investičných a neinvestičných zámerov obce na roky príloha č. 1             | 54        |

### INFORMOVANOSŤ A PUBLICITA

55

|                                                                 |    |
|-----------------------------------------------------------------|----|
| <b>Prílohy k dokumentu</b>                                      | 56 |
| <b>Použité materiály pre spracovanie programového dokumentu</b> | 56 |

## ANALYTICKÁ ČASŤ

### 1. Úvod

#### 1.1 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej len PHSR) je rozvojový dokument, ktorý sa spracováva na regionálnej aj miestnej úrovni v súlade so zákonom 539/2008 **Z.z. o podpore regionálneho rozvoja**. Program rozvoja obce je vypracovaný podľa metodiky SAŽP spracovanej v rámci Programu obnovy dediny „Programovanie trvaloudržateľného rozvoja vidieckych mikroregiónov“ ako spracovať strategický dokument programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja združenia vidieckych obcí (autor: SAŽP – Ing.arch. Iveta Kavčáková a kol.). Vypracovaním Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce sa dosiahne zavedenie procesu strategického plánovania do života obce a zlepšenie zručností a schopností rozvojových aktivít, zvýši sa jej konkurencieschopnosť pri uchádzaní sa o podporu zo štrukturálnych fondov EÚ, obzvlášť v rámci operačných programov zameraných na budovanie miestnej infraštruktúry. PHSR sa spracováva s vnútornými aj vonkajšími rozvojovými aktérmi, ktorí sa môžu rovnocenne zapojiť do programovacieho procesu a priamo počas tvorby dokumentu definujú problémy a predpoklady rozvoja tak, že výsledkom je spoločná dohoda a spokojnosť. Výsledkom tohto má byť kvalitný a uskutočniteľný dokument, ktorý má za sebou mobilizáciu vnútorných zdrojov, hmotných, finančných ale hlavne ľudských, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou implementácie rozvojovej stratégie PHSR.

#### **Zákon č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja §8 cit.**

(1) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.

(2) Vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva.

(3) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce pozostáva z analytickostrategickej časti a programovej časti.

(4) Analyticko-strategická časť obsahuje najmä:

- a) súhrnnú geografickú, kultúrno-historickú a sociálno-ekonomickú charakteristiku obce a charakteristiku stavu vybavenosti a obsluhy územia obce,
- b) hodnotenie a analýzu hospodárskej situácie, sociálnej situácie, environmentálnej situácie a situácie v oblasti kultúry a vybavenosti a obsluhy územia obce,
- c) analýzu väzieb strategických dokumentov v oblasti regionálneho rozvoja s územím obce,
- d) určenie rozvojového potenciálu a limitov rozvoja územia obce, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,
- e) stratégiu rozvoja obce, pri zohľadnení jej vnútorných špecifík, ktorá určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce,
- f) analýzu finančných potrieb a možností financovania programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

(5) Programová časť obsahuje najmä:

- a) zoznam opatrení a aktivít pre zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- b) inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- c) finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- d) systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov,
- e) časový harmonogram realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

(6) Aktualizácia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce sa vypracúva podľa potreby.

(7) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo. (8) Schválenie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a príslušnej

územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu a doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2.

**Pri programovaní hrá dôležitú rolu práve rozdiel medzi obcou s cca 100 obyvateľmi a menej a obcou s 2000 a viac obyvateľmi. Programovanie touto metódou zohľadňuje skutočnosť, že ide o obec s počtom 144 obyvateľov (k 31.12.2024), ktorá nevyvíka výrazným hospodárskym ani sociálnym rozvojom. Nie je možné programovať rozvoj takejto vidieckej obce rovnako ako na úrovni miest a väčších obcí. Sociálnymi a ekonomickými partnermi sú priamo obyvatelia obce výnimočne tí, ktorí na území obce podnikajú resp. tí, ktorých inštitúcie sa na území nachádzajú.**

V prípade obce Povrazník ide o tzv. "koncovú" obec s nepriaznivým dopravným prístupom vo vzťahu k lokalizácii významnejších ekonomických resp. sociálnych aktivít. Povrazník má priority charakter obytnej obce s minimálnym hospodárskym a sociálnym zázemím.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele, priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce. Vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti.

PHSR sa spracováva v súlade s územnoplánovacou dokumentáciou a existujúcimi rozvojovými dokumentmi v zmysle platnej legislatívy. Ako východiská pre definovanie jednotlivých častí PHSR boli aj:

1. Metodická príručka pre vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, MVRR SR
2. Príručka pre mikroregióny a obce na prípravu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja (ENTERPLAN v spolupráci s VOKA, ARVI a BBSK)
3. Konceptia územného rozvoja Slovenska
4. Územný plán VÚC Banskobystrického kraja
5. PHSKR Banskobystrického kraja
6. Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Banská Bystrica a Zvolen
7. ÚPD obcí a mikroregiónu (aktuálne dokumentácie)

## 1.2 Ciele a procesy programovania

Obec **Povrazník** pristúpila k riešeniu PHSR obce prostredníctvom spoločného dokumentu pre spoločné územie mikroregiónu RENTaR spolu s 8 obcami (Brusno, Hiadeľ, Lučatín, Ľubietová, Medzibrod, Moštenica, Pohronský Bukovec, Strelníky). Analytická časť je spracovaná individuálne za každú obec t.j. aj za obec Povrazník. Spoločná je stratégia rozvoja celého územia s ohľadom na komplexnosť a optimalizáciu rozvoja regiónu tak, aby bola garantovaná koordinácia aktivít obcí s ohľadom na ich funkcie v rozvoji regiónu. Krátkodobé plánovanie rozvoja obcí (Akčný a finančný plán) je identifikované podľa jednotlivých obcí. Spoločná stratégia predurčuje v území zabránenie konkurencie a dáva predpoklady pre dobrú spoluprácu jednotlivých obcí. Stratégia rozvoja obce Povrazník je v súlade s mikroregionálnymi zámermi, čo garantuje komplexnosť a koordináciu rozvoja územia, lepšie využitie a doplnkovosť existujúcich zdrojov bez rizika duplicity, neefektívnosti a konkurenčnosti medzi susednými obcami.

Programovanie prebiehalo na troch úrovniach.

1. **Zvnútra** – Plánovanie s verejnosťou v obci  
Programovanie s Akčnou plánovacou skupinou  
(zástupcovia partnerských a záujmových skupín v obci)

Programovanie s podnikateľskou sférou

2. **Zvonku** - Pohľad a hodnotenie odborníka na riešené územie (na krajinu, ekológiu, architektúru, dopravu, a iné) z hľadiska existujúcich a potenciálnych zdrojov (prírodné, fyzické, duchovné, ľudské, a iné)
3. **Dohoda** - Výsledkom programovacieho procesu je dohoda záujmových strán na spoločnej vízii a stratégii rozvoja.

### **Plánovanie s občanmi**

užívateľov územia obce, ktorí boli obcou vyzvaní zúčastniť sa procesu programovania. Účasť bola dobrovoľná a proces transparentný.

Prostriedkom získavania informácií z prieskumu verejnej mienky boli ankety, dotazníky a verejné stretnutia. Informácia o príprave rozvojového dokumentu bola zverejnená na web stránke obce, v obecných novinách, na verejnej tabuli ako aj oznámením obecným rozhlasom. Verejnosť mohla vyjadriť svoj názor prostredníctvom ankety ale aj prostredníctvom osobnej účasti na verejných stretnutiach. Účasť verejnosti bola umožnená aj priebežne počas procesu možnosťou doručenia podnetov, návrhov a riešení na uvedený kontakt. Na **stretnutí** občania a miestni aktéri prišli a hovorili o tom, čo je v obci slabou stránkou a čo navrhujú zmeniť, zrušiť a riešiť ale aj o tom, čo je silnou stránkou a čo navrhujú ponechať, obnoviť a rozvíjať. Súčasne sa zaoberali zamyslením sa nad tým, v čom vidia nové možnosti rozvoja a v čom možné riziká. Takejto analýze problémov hovoríme aj **vnútorná SWOT analýza**. Stretnutie začalo želaniami občanov na otázku: „*Aká by mala byť naša obec do roku 2031?*“. Želanie sa stalo dlhodobou víziou aj pre roky 2025 -2034. Cieľom stretnutia boli diskusie o možnostiach a predpokladoch rozvoja obce a toho, čo obyvateľ, užívateľ resp. návštevník od rozvoja očakáva.

**Výsledkom práce s verejnosťou a miestnymi rozvojovými aktérmi boli priority rozvoja** obce Povrazník podľa rozvoja oblastí ako: ľudia, cestovný ruch, malé a stredné podnikanie, technická vybavenosť, sociálna starostlivosť, ŽP a iné.

### **Programovanie s Akčnou plánovacou skupinou**

Z plánovania sa na základe dobrovoľnosti a ochoty spolupracovať vytvorí skupina tzv. **aktívna verejnosť**, ktorá sa stáva súčasťou jednej veľkej tzv. **mikro regionálnej akčnej plánovacej skupiny**, ktorá rovnako ako občania v obci postaví **víziu**, definuje **SWOT analýzu** územia, jeho potenciálu a predpokladov rozvoja, **plánuje a hodnotí priority rozvoja**.

**Akčnú skupinu tvoria aktívni občania, predstavitelia obce, záujmových skupín, podnikateľov, štátnej správy a odborníkov**, ktorých záujmy tvoria základ pre budúci rozvoj.

Súbežne s prácou s verejnosťou odborníci spracovali **Audit územia a zdrojov**, ktorý je zas akýmsi „**pohľadom zvonku**“. Ten hodnotí územie a existujúce zdroje (okrem územia sú to ľudia, príroda, stavby, história, a pod.)

Akčná skupina porovnáva obidva pohľady, výsledkom čoho má byť jasná a presvedčivá **spoločná rozvojová stratégia**, teda odpoveď na otázku „**Čo chceme v rozvoji obce/mikroregiónu dosiahnuť a akým spôsobom**“ za obdobie 10-15 rokov a čo povedie všetkých k oživeniu a posilneniu a čo zaručí trvalo udržateľný rozvoj. Práca všetkých zainteresovaných má byť spoločnou dohodou na strategických krokoch smerovaných k spoločnému cieľu.



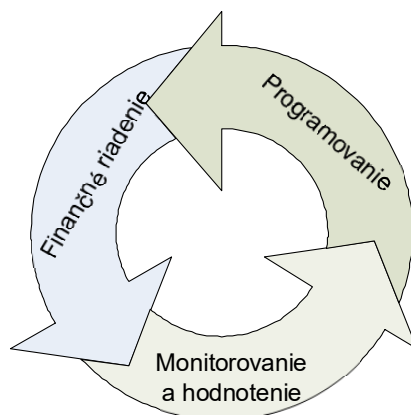
### 1.3 Štruktúra programu

|                        |  |                                   |  |                         |
|------------------------|--|-----------------------------------|--|-------------------------|
| <b>Analytická časť</b> |  | <b>Popis a hodnotenie</b>         |  |                         |
|                        |  |                                   |  |                         |
|                        |  | <b>SWOT analýza</b>               |  |                         |
|                        |  | <b>Smery rozvoja</b>              |  |                         |
|                        |  | <b>Ciele a priority</b>           |  | <b>Strategická časť</b> |
|                        |  | <b>Stratégia soc.ekon.rozvoja</b> |  |                         |
|                        |  | <b>Programovanie</b>              |  |                         |
|                        |  | <b>Finančné zabezpečenie</b>      |  |                         |
|                        |  |                                   |  |                         |
| <b>Implementácia</b>   |  | <b>Riadenie programu</b>          |  |                         |
|                        |  |                                   |  |                         |
|                        |  | <b>Monitoring</b>                 |  |                         |
|                        |  | <b>Organizačné zabezpečenie</b>   |  |                         |



Strategické plánovanie podpory regionálneho rozvoja pozostáva z týchto troch hlavných procesov:

- programovanie
- finančné zabezpečenie
- monitorovanie a hodnotenie



## 1.4 Úvodná charakteristika riešeného územia

Región: okres Banská Bystrica  
Nadmorská výška: 650 m n.m.  
Rozloha: 3,23 km<sup>2</sup> (323 ha)  
Počet obyvateľov: 144 (2024) Hustota obyvateľstva: 45 obyvateľ(ov)/km<sup>2</sup>  
Prvá písomná zmienka: 1424  
Štatistická územná jednotka: 508926 PSČ: 976 55 (pošta Ľubietová)  
Telefónna predvoľba: 048  
Adresa obecného úradu: Povrazník 22, 976 55 Povrazník

Táto malá dedinka má celú svoju históriu spojenú s baníctvom. Najstaršia písomná zmienka je z roku 1424. Povrazník bol poddanskou obcou kráľovského banského mesta Ľubietovej a jeho obyvatelia sa špecializovali na pletenie povrazov. Povrazmi zásobovali hlavne Ľubietovské bane ale aj Španiu Dolinu, Staré Hory a iné bane. Fyzický dôkaz o pletení povrazov sa nachádza v centre dediny. Povyše zvonice sa nachádzajú tri balvany s vytesanými dierami.

V súčasnosti je Povrazník známy medzi mineralógmi výskytom nádherných drevných opálov. Tie vznikli počas vulkanickej činnosti blízkej sopky Poľany. Počas výbuchu Poľana zasypala svoje široké okolie hrubou vrstvou sopečného popola. V okolí Povrazníka bol takto zasypaný les. Popol nebol taký horúci aby stromy zhoreli, ale uvoľnené chemické látky postupne nasiakli do dreva a premenili ho na drevný opál. Zachovala sa tak štruktúra dreva aj s letokruhmi a vyrastajúcimi konármi.

Obec Povrazník patrí do mikroregiónu RENTaR, ktorý zahŕňa katastrálne územia deviatich obcí, okrem Povrazníka tvoria RENTaR obce Brusno, Hiadeľ, Lučatín, Ľubietová, Medzibrod, Moštenica, Pohronský Bukovec a Strelníky.

Celková rozloha mikroregiónu je 8 563 ha. Cez riešené územie preteká rieka Hron, západnú časť tvoria lesy Kremnických vrchov a východnú pohorie Poľany.

### Základná charakteristika obce Povrazník

| Obec      | id. číslo | okres       | najnižšia<br>nadm. výška | najvyššia<br>nadm. výška |
|-----------|-----------|-------------|--------------------------|--------------------------|
| Povrazník | 00313742  | B. Bystrica | 630                      | 909                      |

Zdroj: ŠÚSR k 31.12.2013

| Obec      | kód ZUJ | rozloha<br>katastra<br>v km <sup>2</sup> | počet<br>obyvateľov<br>v r. 2024 | hustota obyvateľstva v<br>katastri: obyv./ km <sup>2</sup> | výročie prvej písomnej<br>zmenky o obci v r. 2024 |
|-----------|---------|------------------------------------------|----------------------------------|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| Povrazník | 508926  | 3,3                                      | 144                              | 43                                                         | 600                                               |

Zdroj: obec 2013

## 1.5 Širšie územné väzby

**Obec Povrazník** leží vo Zvolenskej kotline v nadmorskej výške 651 metrov n. m. a jeho kataster s rozlohou 323 hektárov sa rozprestiera v severnom podhorí Poľany. Najvyšší bod katastra tvorí na juhovýchodnej hranici Veľký Jaseňový vrch s nadmorskou výškou 824 metrov n. m., v ktorého západnej časti sa nachádza vulkanická jaskyňa.

**Mikroregión RENTAR** susedí s dvomi okresmi. Na severe susedí s okresom Ružomberok a na východe s okresom Brezno. Údolnou nivou rieky Hron prechádza štátna cesta I. triedy I/66 spájajúca okresné mestá Banskú Bystricu a Brezno a železničná trať Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany, prepájajúca ŽSR s európskou železničnou sieťou.

Okresné mestá Banská Bystrica a Brezno plnia pre mikroregión funkciu sídiel s vyššou občianskou vybavenosťou a čiastočne aj funkciu centier dopravy a zamestnanosti.

Mikroregión RENTAR je záujmové združenie obcí Brusno, Hiadel', Lučatín, Ľubietová, Medzibrod, Moštenica, **Povrazník**, Pohronský Bukovec a Strelníky.

Združenie je neziskovou organizáciou, ktorá svoje prostriedky používa na rozvoj obcí mikroregiónu. Mikroregión RENTAR sa nachádza v severnej časti Banskobystrického kraja v severovýchodnom cípe Banskobystrického okresu. Severná a východná hranica mikroregiónu je totožná s hranicou okresu, západnú a južnú hranicu tvoria katastrálne hranice obcí nachádzajúcich sa v západnej a južnej časti mikroregiónu.

Mikroregión sa rozprestiera na území 6-tich geomorfologických celkov. Stredom sa tiahne Horehronské podolie a Zvolenská kotlina. Smerom na sever sa rozprestierajú Nízke Tatry a Starohorské vrchy. Južnú časť ( obec Povrazník) zaberajú Veporské vrchy, Zvolenská kotlina a Poľana.

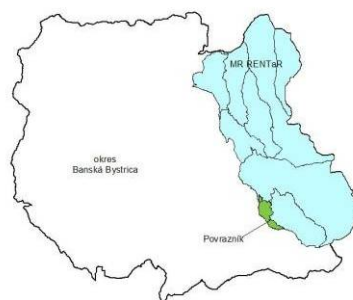
**Rozvoj mikroregiónu je podmienený priestorovo aj funkčne vyváženým rozvojom všetkých obcí nachádzajúcich sa v tomto priestore vrátane obce Povrazník.**

### **Mikroregión RENTaR a obec Povrazník**



**Slovensko a Banskobystrický kraj**

**Okres Banská Bystrica a mikroregión RENTaR**



## 2. ANALÝZA GEOGRAFICKÉHO A ENVIRONMENTÁLNEHO POTENCIÁLU POPIS SÚČASNEJ SITUÁCIE

### 2.1 Prírodné pomery (v širších súvislostiach)

Predmetné územie obce **Povrazník** sa rozprestiera na severovýchodných výbežkoch pohoria Poľana a v Povrazníckej brázde. Terén vytvárajú sedimenty permu, ľubietovského pásma veporika, v juhovýchodnej časti chatára sú zastúpené aj pyroklastiká andezitov a sedimenty pliocénu. Okolie Povrazníka, Ponickéj Huty a Strelníka neďaleko Ľubietovej sa preslávilo výskytom krásnych drevných opálov, ktoré patria k najkrajším na Slovensku. Obec Povrazník patrí do Združenia obcí Mikroregiónu RENTaR, preto popis súčasnej situácie a krajinná štruktúra sú premietnuté na celý mikroregión.



### 2.1.1. Geologické pomery

Prevažnú časť povrchu pokrývajú horniny sopečného pôvodu (pyroklastiká andezitov a južne od obce môžeme pozorovať menší výskyt rýolitových pyroklastík). V miestnej časti nad Valachovom je menší výskyt bieleho plážového piesku. Ide pravdepodobne o pozostatok po treťohornom jazere.

Geologický substrát širšieho územia je veľmi pestrý. Údolie Hrona vyplňajú piesčité štrky. Severná časť územia je tvorená pestrou mozaikou karbonátových sedimentov (vápencov a dolomitov) s lokálnym výskytom krasových javov. Miešajú sa tieto s vysokometamorfovanými bridlicami (svory, ruly, magmatity) so štrkovito-piesčitými sedimentami a hlbinnými magmatitami na severnom vrchole v Nízkych Tatrách. Južná časť má podobnú mozaiku karbonátových aj metamorfovaných hornín doplnených vulkanickými sedimentami – tufitmi a pyroklastickými magmatitmi – tufmi na južnom cípe územia.

### 2.1.2. Geomorfologické pomery

Reliéf riešenej oblasti je, podobne ako tomu bolo pri geologických pomeroch, veľmi pestrý a dramatický. Prechádza od vrchovinového cez hornatinový, vysočinový podhľad, až do veľhornatinného reliéfu hôľneho na severnom cípe v Nízkych Tatrách. Reliéf je fluviálne rezaný (modelovaný tečúcou vodou), ktorá vytvorila hlboké úvalinové doliny potokov v tvare písmena V, ktoré sú dobre zreteľné najmä v severnej časti územia.

Mikroregión sa rozprestiera na území 6-tich geomorfologických celkov. Stredom sa tiahne Horehronské podolie a Zvolenská kotlina. Smerom na sever sa rozprestierajú Nízke Tatry a Starohorské vrchy. Južnú časť zaberajú Veporské vrchy, Zvolenská kotlina a Poľana.

| Obec      | Najnižšia nadmorská výška | Najvyššia nadmorská výška |
|-----------|---------------------------|---------------------------|
| Povrazník | 630                       | 909                       |

### 2.1.3. Klimatické pomery

Stredom územia v okolí rieky Hron sa tiahne kotlinová klíma mierne chladná a chladná. Smerom na sever a juh s narastajúcou nadmorskou výškou prechádza klíma do horskej chladnej, postupne studenej až veľmi studenej na vrchoch Nízkych Tatier. Priemerná ročná teplota vzduchu je od -9°C v januári do 16,5°C v júli v závislosti od nadmorskej výšky. Priemerné ročné zrážky sú od 600 do 2130 mm na hrebeňoch pohorí. Priemerná oblačnosť je okolo 62 %. Počet jasných dní je približne 46,3 a počet zamračených dní asi 126,8. Počet dní so snehovou pokrývkou a rýchlosť vetra opäť tak ako teplota vzduchu a zrážky výrazne kolíšu v závislosti od nadmorskej výšky.

#### 2.1.4. Hydrologické pomery

Územie spadá do povodia Hrona, ktorý preteká mikroregiónom v smere V – Z. Zo severnej časti do neho pritekajú: Bukovec, Sopotnica, Borovský potok, Vážna, Moštenický s Uhliarskym potokom. Z južnej strany Hron napájajú Brusnianka, do ktorej sa vlievajú: Čierna dolina, Peklo a Muráň. Cez Ľubietovú preteká Hutná, do ktorej sa vlievajú Slobodný potok a Vôdka. Západným cípom územia preteká potok Driekyňa. V území sa nenachádza žiadna vodná plocha, ale nachádza sa tu veľké množstvo prameňov termálnych, minerálnych aj obyčajných. Z nich najznámejšie sú: brusnianske a moštenické minerálne pramene. **Povrazník** je pramenná oblasť potoka Driekyňa, ľavostranného prítoku Hrona, ktorý je bystrinného charakteru a dosahuje dĺžku 10,6 kilometra. Pramení vo výške 675 metrov n. m., tečie severozápadným smerom a pri Slovenskej Ľupči vo výške 367 metrov n. m. vteká do Hrona.

#### 2.1.5. Pôdne pomery

V riešenom území prevládajú najmä kambizeme, rendziny a podzoly. V alúviu Hrona, najmä v západnej časti územia sa nachádzajú fluvizeme a luvizeme oglejené. Smerom na sever prechádzajú do pásu rendzín, ktorý s rastúcou nadmorskou výškou prechádza do pásu kambizemí nenasýtených, kambizemí podzolových a podzolov na vrcholových partiách Nízkych Tatier. V južnej časti dominujú kambizeme nenasýtené aj nasýtené, striedavo s rendzinami, podzolmi a kambizemami oglejenými. Z pôdnych druhov sa tu vyskytujú pôdy piesočnato-hlinité a hlinité. Naopak v severnej časti prevládajú pôdy hlinité a na vrcholoch Tatier sa vyskytujú pôdy hlinito-piesočnaté. Skeletnosť pôdy narastá s nadmorskou výškou smerom na juh aj sever od rieky Hron.

#### 2.1.6. Rastlinstvo a živočíšstvo

Podľa mapy pôvodnej vegetácie je aj rastlinstvo pestrou mozaikou lesa. Údolím Hrona sa pôvodne ťiahol jelšovo-brestový lužný les, z ktorého dnes ostal len pás v podobe brehového porastu okolo rieky. V území dominujú bukové lesy, ktoré sa podľa zloženia pôdy delia na vápnomilné bukové a borovicové lesy na vápencoch a dolomitoch a kyslomilné bukové horské lesy na nekarbonitických horninách. Smerom s rastúcou nadmorskou výškou ustupuje buk smrekovým a jedľovým lesom a tie zase kosodrevine a trávnatým spoločenstvám na vrcholoch Nízkych Tatier. Mnohé plochy lesa najmä na prístupnejších menej sklonitých svahoch sú dnes odlesnené a premenené na pasienky, lúky a miestami ornú pôdu. K zmene došlo aj v hľňej oblasti, kde došlo k posunu hornej hranice lesa hlboko smerom do údolia, čím vznikli pre Nízke Tatry charakteristické rozsiahle trávnaté hole.

Výskyt živočíchov je viazaný na jednotlivé rastlinné spoločenstvá. Nájde tu jeleňa, srnu, diviaka, jazveca, líšku, kunu, medveďa, hlucháňa, tetrova, jastraba obyčajného, kaňu lesnú, volavku, bociana bieleho, sokola pustovku, kukučku, ďatľa, sojku, užovku obyčajnú a hladkú, jaštericu hnedú a zelenú, salamandru škvrnitú, skokana zeleného a iné druhy zvierat. V potokoch sú pstruhy obyčajné, dúhové, hlavátky, lipne. Na pasienkoch a lúkach sa vyskytujú mnohé aj vzácne druhy hmyzu.

#### 2.1.7. Chránené územia

##### Chránené územia – územná ochrana

Pre územnú ochranu stanovuje zákon NR SR č. 546/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny 5 stupňov ochrany, ďalej ustanovuje 7 kategórií chránených území.

##### Národná sústava chránených území

V území mikroregiónu sa vyskytujú dve veľkoplošne chránené územia. Severnú časť zaberá Národný park Nízke Tatry a južnú časť Chránená krajinná oblasť Poľana

Obec Povrazník leží v ochrannom pásme Chránenej krajinnéj oblasti **POLĽANA**. Z hľadiska ochrany prírody ide o veľmi významné územie, čo svedčí o zachovalosti a bohatosti miestnej prírody.

CHKO Poľana bola vyhlásená v roku 1981. toto pohorie predstavuje rozrušený stratovulkán, v ktorom eróziou vznikla kaldera. Vypreparované boli rozličné formy andezitových prúdov ako je napr. NPR Ľubietovský Vepor, stĺpovité a vežovité skalné formy a bralá vysoké až 30 metrov (PP Veporské skalky, PP Kalamárka, PP Melichova skala), skalné stupne a vysoké skalné steny (PP Vodopád Bystré, PP Jánošíkova skala), z ktorých sa oddelil až 14metrov vysoké balvny (PP Bátorovský balvan). Chránené sú lesné komplexy,

najmä jedľobučiny (PR Pod Dudášom, NPR Hrončocký grúň) a smrečiny (NPR Zadná Poľana). Poľana bola v roku 1990 zaradená medzi biosférické rezervácie Programu UNESCO Človek a biosféra.

### Zoznam chránených území v uvedených kategóriách v obci a okolí

| Názov CHÚ             | Kategória | Rozloha (ha) | Rok vyhlásenia | Stupeň ochrany prírody | Dôvod ochrany                                                                                                           |
|-----------------------|-----------|--------------|----------------|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Poľana                | CHKO      | 21024,70     | 1981           | II.                    | Ochrana typickej krajiny charakteristickej dlhodobou symbiózou prírody a človeka + nárazníková zóna pre maloplošné CHÚ. |
| Ľubietovský Vepor     | NPR       | 124.60       | 1967           | V.                     | Geomorfologicky nápadný andezitový hrebeň vznikol z lávového výlevu so zachovalým porastom horského lesa.               |
| Mačková               | PR        | 42.23        | 1993           | V.                     | Bukové a borovicové porasty na vápencovom podloží vrátane vývojových štádií stepného a lesostepného charakteru.         |
| Veporské skalky       | PP        | 5.22         | 1981           | V                      | Skalný výtvor charakteru hradieb. Ojedinelý príklad geomorfolog. útvaru tohto charakteru v sopečných horninách.         |
| Moštenické travertíny | PP        | 1.71         | 1981           | V.                     | Mohutná 6-stupňová kaskáda travertínov v dĺžke viac ako 500 m s mocnosťou až 20 m.                                      |
| Hrončecký Grúň        | NPR       | 55.30        | 1964           | V.                     | Zachovalé vysokoprodukčné lesné porasty, v ktorých jednotlivé dreviny dosahujú mimoriadne dimenzie.                     |
| Jánošíkova skala      | PP        | 1.68         | 1964           | V.                     | Zvislá stena skaly vysoká asi 30 m je budovaná andezitovou brekciou. Zvetrávaním sa vytvorila jaskyňa.                  |
| Bátovský balvan       | PP        | 0,03         | 1964           | V.                     |                                                                                                                         |
| Hrochotská Bukovina   | CHA       | 0,2396       | 2000           | V.                     |                                                                                                                         |
| Veporské skalky       | PP        | 5,22         | 1981           | V.                     | Skalný výtvor charakteru hradieb. Ojedinelý príklad geomorfolog. útvaru tohto charakteru v sopečných horninách.         |
| Moštenické travertíny | PP        | 1.71         | 1981           | V.                     | Mohutná 6-stupňová kaskáda travertínov v dĺžke viac ako 500 m s mocnosťou až 20 m.                                      |

NP – Národný park  
 CHKO – Chránená krajinná oblasť  
 NPR – Národná prírodná rezervácia

PR – prírodná rezervácia  
 PP – Prírodná pamiatka  
 CHA – Chránený areál

### Súvislá európska sústava chránených území NATURA 2000

V zákone NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny došlo k implementácii Smernice Rady Európskych spoločenstiev č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov a Smernice Rady Európskych spoločenstiev č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín. Sústavu NATURA 2000 tvoria 2 typy území:

## 1. OSOBITNE CHRÁNENÉ ÚZEMIA – v národnej legislatíve:

### CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIA

Podľa Národného zoznamu chránených vtáčích území, ktorý bol schválený vládou SR (9.7.2003) a spolu s národným zoznamom navrhovaných ÚEV bol 27.4.2004 zaslaný Európskej Komisii do Bruselu na posúdenie, sa na území mikroregiónu RENTAR nachádzajú dve chránené vtáčie územia. Sú to CHVÚ Nízke Tatry a CHVÚ Poľana.

#### Chránené vtáčie územia

| Názov chráneného vtáčieho územia | ID | Výmera v ha |                | Výmera CHVÚ v okrese v ha |
|----------------------------------|----|-------------|----------------|---------------------------|
|                                  |    | Celková     | Z toho v kraji |                           |
| Poľana                           | 22 | 37 669      | 37 669         | 7 487                     |

Zdroj: ÚPN VÚC Banskobystrického kraja – Zmeny a doplnky 2004

#### Charakteristika navrhovaných chránených vtáčích území:

**Poľana:** Pestré územie tvorené rôznymi typmi lesných biotopov, pasienkami a poľnohospodárskou krajinou, vytvára jedinečnú krajinnú štruktúru. S CHKO Poľana má prekryv asi na polovici územia. Územie je navrhované najmä z dôvodu hniezdenia

## 2. OSOBITNÉ ÚZEMIA OCHRANY- v národnej legislatíve:

### ÚZEMIA EURÓPSKEHO VÝZNAMU

Národný zoznam území európskeho významu bol schválený vládou SR (17.3.2004) a spolu s národným zoznamom navrhovaných CHVÚ bol 27.4.2004 zaslaný Európskej Komisii do Bruselu. Následne vydalo MŽP SR 14.7.2004 Výnos č. 3/2004-5.1, ktorým sa zoznam navrhovaných ÚEV vydal s účinnosťou od 1.8.2004 (č.450/2004 Z. z.). Týmto sa považujú podľa zákona NR SR č.543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny navrhované územia európskeho významu uvedené v národnom zozname ustanovenom všeobecne záväzným právnym predpisom vydaným MŽP SR za chránené so stupňom ochrany uvedenom v národnom zozname. V záujmovom území mikroregiónu RENTAR sa nachádzajú dve územia zaradené do zoznamu území európskeho významu. Ide o **Ďumbierske Nízke Tatry**, Identifikačný kód: SKUEV0302 a **Poľana**, Identifikačný kód: SKUEV0319. Ani jedno územie nezasahuje do katastra obce Povrazník

#### Územia chránené podľa medzinárodných dohovorov

Do územia zasahuje jedno územie zaradené do programu Človek a biosféra (MaB) UNESCO, ide o CHKO Poľana, ktorá bola do siete biosferických rezervácií MaB UNESCO zaradená v roku 1990.

#### Druhá ochrana

##### Počet chránených druhov rastlín na území v správe CHKO Poľana

| Pracovisko    | Počet chránených druhov na území samotného VCHÚ | Počet chránených druhov v MCHÚ mimo VCHÚ | Počet chránených druhov mimo CHÚ vo voľnej krajine |
|---------------|-------------------------------------------------|------------------------------------------|----------------------------------------------------|
| S CHKO Poľana | 65                                              | 101                                      | 105                                                |

Zdroj: BBGMP, Audit územia a zdrojov, SAŽP BB, rok 2005  
Chránené druhy sú uvedené podľa vyhlášky MŽP SR č. 93/1993 Z.z.

### 2.1.8. Životné prostredie

Potreba naplňovať stanovené environmentálne ciele vyplýva aj zo samotnej alokácie obce, ktorá sa rozprestiera v blízkosti **CHKO Poľana**.

#### **Ochrana ovzdušia**

V samotnom sídle sa výroba výrazne znečisťujúca ovzdušie nenachádza. Líniovým zdrojom znečistenie ovzdušia z automobilovej dopravy. Na tomto úseku v čase zimnej údržby prichádza k zvýšeniu prašnosti z posypových materiálov a tiež emisií z dopravných prostriedkov. Ďalším zdrojom znečistenia sú bytové a rodinné domy vykurované pevnými palivami hlavne v zimnom období. Územie Banskobystrického kraja patrí z hľadiska čistoty ovzdušia k menej oblastiam a nevyžaduje v tomto smere osobitnú ochranu.

#### **Hlukové pomery z dopravy**

V zmysle Nariadenia vlády SR č. 40/2002 Z. z. o ochrane zdravia pred hlukom a vibráciami najvyššie prípustné hodnoty hluku z dopravy vo vonkajších priestoroch v obytnom území ciest I. a II. triedy, zberných komunikácií sú povolené pre deň LA eq,p = 60 dB a v noci LA eq,p = 50 dB. Hlavná dopravná záťaž v katastrálnom území je na ceste **III triedy**, ktorá prechádza cez obec Strelníky v smere do obce Povrazník s najväčším dopadom v dôsledku zvýšenej nárazovej návštevnosti počas turistickej tzv. „hubovej“ sezóny.

#### **Pôda**

Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerné meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno - imisná kontaminácia pôd. Dotknuté územie, napriek skutočnosti, že sa vyznačuje vysokým stupňom poľnohospodárskej produkcie, patrí k oblastiam s menej kontaminovanými pôdami. Pri poľnohospodárskych pôdach možno reálne predpokladať, že vzhľadom na súčasnú ekonomickú situáciu v poľnohospodárstve dochádza v týchto pôdach k úbytku rezíduí priemyselných hnojív a pesticídov. V zastavanom území sa kontaminované pôdy nachádzajú v okolí komunikácií a PD. Tiež sa vyskytujú určité formy znečistenia pôd na okraji zástavby obce spojené so spôsobom bývania v dotknutom území, najmä z pestovateľskej činnosti a drobného chovateľstva.

Všetky pôdy, ktoré sa vyskytujú v CHKO - Poľana, sú potenciálne vysoko náchylné na poškodenie eróziou. Trávne porasty so zapojeným pokryvom však úplne bránia erózii, ktorá sa preto vyskytuje len ojedinele, kde sa odstránil vegetačný kryt pri rekultiváciách. K zakysľovaniu pod nedochádza. Súčasný stav pôdnej reakcie je stabilizovaný v rovnováhe medzi chemizmom pod a záťažou H<sup>+</sup> z kyslých zrážok a z rozkladu organickej hmoty.

#### **Radónové riziko**

Najväčšia časť územia mikroregiónu vrátane obce Povrazník patrí do kategórie území so stredným radónovým rizikom. Miera kontaminácie pod rizikovými stopovými prvkami a organickými polutantami je nízka, na úrovni prirodzených obsahov. Miestami sa môže vyskytovať mierne zvýšenie obsahu Cd z globálneho prenosu emisií a zvýšený obsah Pb, Mo, Cd v prirodzených geochemických anomáliách.

## 2.2. Súčasná krajinná štruktúra (v širších súvislostiach)

Charakter územia a jeho poloha predurčujú spôsob využívania pôdneho fondu a možnosti celkového hospodárskeho využitia územia mikroregiónu RENTAR. Lesy pokrývajú 2/3 územia, poľnohospodársku pôdu v prevažnej miere tvoria trvalé trávne porasty. Lesy sú prevažne zmiešané a v chránených častiach, ako je Ľubietovský Vepor majú charakter pralesa. Z drevín je zastúpený hlavne buk, jedľa a smrek s prímiesou javora, jaseňa a hrabu. Nájdú sa tu aj súvislé smrečiny, dubiny, boriny a brezové porasty.



### Členenie pôdneho fondu v území

| Obec         | Poľnohospodárska pôda/ha | Lesná pôda/ha | Vodné plochy/ha | Zastavané plochy/ha | Ostatné plochy/ha | Spolu/ha |
|--------------|--------------------------|---------------|-----------------|---------------------|-------------------|----------|
| Povrazník    | 269,9                    | 48,5          | 0,5             | 14,5                | 1,1               | 334,5    |
| % vyjadrenie | 80,7                     | 14,5          | 0,1             | 4,4                 | 0,3               | 100      |

Zdroj: ŠÚ SR

Funkčný význam lesov je nasledovný: hospodárske lesy - hlavná funkcia je produkčná, plnia však aj mimoprodukčné, verejnoprospešné funkcie

- pôdochranné, vodohospodárske, klimatické, rekreačné a pod., ochranné lesy - hlavná funkcia je ochrana stanovišť a všetky mimoprodukčné funkcie lesov, lesy osobitného určenia - plnia hlavne verejnoprospešné funkcie a súbežne plnia aj funkciu produkčnú.

Z hľadiska ochrany lesných zdrojov sa na území obce nenachádzajú lesy osobitného určenia a lesy zaradené do kategórie ochranných lesov pokrývajú iba 3,24% porastovej plochy.

### Štruktúra lesných pozemkov podľa jednotlivých kategórií

| Názov KÚ  | H lesy hospodárske (ha) | U lesy osobitného určenia (ha) | O ochranné lesy (ha) | PP Porastová plocha spolu (H+U+O) (ha) | OP Ostatné lesné pozemky (ha) | LPF spolu (PP+OP) (ha) |
|-----------|-------------------------|--------------------------------|----------------------|----------------------------------------|-------------------------------|------------------------|
| Povrazník | 44,83                   | 0,00                           | 3,24                 | 48,07                                  | 0,24                          | 48,31                  |

Zdroj: Lesoprojekt Zvolen

V tabuľke uvedená porastová plocha je skutočná výmera obhospodarovovaných lesov, bez plôch lesných ciest, skladov, škôlok a iných funkčných plôch registrovaných v katastri nehnuteľností ako lesné pozemky.



### Poľnohospodárstvo

Prevažnú väčšinu poľnohospodárskej pôdy tvoria trvalo trávnaté porasty. Záhrady sa viažu prevažne na sídlo a ich rozsah je daný hustotou a charakterom sídelnej štruktúry. Vinice, chmeľnice a ovocné sady sa v tomto území nenachádzajú. Dané územie nepredstavuje vhodné podmienky pre takýto druh pozemkov.

Pôdy sú tu prevažne hlinité, ktoré zrnitosť patria medzi najúrodnejšie pôdy, avšak veľkosť skeletu je nad 10%, čo už nie je vhodné na to, aby sa takéto pozemky využívali ako orná pôda. Z pôdných typov tu majú najväčšie zastúpenie rendziny, čo sú pôdy skeletnaté, plytké, kypré a dobre priepustné pre vodu. Pre nedostatok vody sú však málo úrodné, preto sa využívajú väčšinou ako pasienky. Ďalej sú zastúpené kambizeme - typické pre svahové polohy, čiastočne fluvizeme, pseudogleje a podzoly.

Poľnohospodárstvo obcí mikroregiónu je zamerané predovšetkým na chov hovädzieho dobytku a oviec, čo vyplýva zo štruktúry poľnohospodárskej pôdy, z ktorej takmer 85 % pripadá na trvalé trávne

porasty (lúky a pasienky). Orná pôda je sústredená hlavne v doline Hrona. Potenciál územia je aj v pestovaní ovocných stromov, avšak sad väčšej výmery je mimo obce Povrazník.

Poľnohospodárstvo na území obce je len v obmedzenej miere, čo vyplýva zo štruktúry poľnohospodárskej pôdy. Najväčší podiel 78% majú trvalé trávne porasty.

#### Štruktúra poľnohospodárskej pôdy

| Názov KÚ     | orná pôda v ha | záhrada v ha | trvalý trávny porast v ha | sad v ha | Poľnohospodárska pôda spolu v ha |
|--------------|----------------|--------------|---------------------------|----------|----------------------------------|
| Povrazník    | 50,8           | 8,2          | 211                       | 0        | 270                              |
| % vyjadrenie | 18,8           | 3            | 78,2                      | 0        | 100                              |

Zdroj: ŠÚ SR

## 2. ANALÝZA HOSPODÁRSKÝCH, SOCIÁLNYCH A KULTÚRNYCH ZDROJOV

### 2.3. Urbanistický vývoj sídla (v širších súvislostiach)

#### Poloha a význam obce v rámci osídlenia:

Obec **Povrazník** ako malé vidiecke sídlo v štruktúre osídlenia podľa ÚPN VÚC BB kraja je zaradené do horehronskej rozvojovej osi BB-Brezno-Heľpa s ustáleným počtom trvale žijúcich obyvateľov. V rámci územnosprávneho členenia patrí do okresu Banská Bystrica. Okresné sídlo je vzdialené od obce 31 km. Pozitívnym faktorom v rozvoji obce je väzba na prírodný potenciál, ktorý je najsilnejším zdrojom príjmov z hospodárenia.

Z hľadiska polohy je obec v dostatočnej blízkosti nadradených systémov podľa ÚPN VÚC BB kraja v:

- dopravnom riešení** – cesta III/06642 o dĺžke 2,5km, ktorá je nad obcou Lučatín napojená na štátnu cestu 1/66 v smere BB-Brezno a plánovaná preložka cesty 1/59 v smere Sl.Ľupča – Moštenica – Hiadel' – Donovaly
- **železničná trať** Zvolen – BB – Margecany v súbehu s cetou 1/66 s napojením obce k železničnej stanici Brusno km resp. Lučatín.
- zásobovaní vodou** – skupinový vodovod Hiadel'-Lučatín-Ľubietová s vodojemom Hiadel' o obsahu 50 m<sup>3</sup>.
- zásobovaní elektrickou energiou** – 4 trafostanice napojené na 22 kV vzdušné vedenie a väzba na rozvodňu Medzibrod prechádzajú exist. 110 kV a 220 kV vzdušné vedenia.
- telekomunikáciách** -optokáble z HOST BB v smere HOST Brezno, TV signál zaisťuje prevádzka na kóte 665 m.n.m. kopca Prašnica vrátane základňovej stanice GSM a T-MOBILE.

#### Prehľad vývoja osídlenia na území obce

| Obec      | Vznik obce | Výročie založenia obce v r. 2024 |
|-----------|------------|----------------------------------|
| Povrazník | 1424       | 600                              |

Zdroj: Obec 2013



**Obec Povrazník** so svojou zástavbou patrí medzi tzv. potočné radové dediny a s jeho architektúrou ho začleňujeme do oblasti detvianskeho vplyvu. Ešte v pol. 20. storočia tu boli zachované zrubové domy a murované domy, podpivničené trojpriestorové domy pod valbovou i sedlovou šindľovou strechou s podlomenicou, miestami i bubníkom, omazané a obielené s pridaním modrej hlinky. Drevené zrubové domy mali trojpriestorové vnútorné členenie, pričom čelná fasáda s dvoma oknami bola orientovaná do ulice. Dvory boli uzavreté vysokou bránou, za obytnou časťou bola maštaľ, ovčín, stodola a kôlna. Hospodárske budovy mali zrubovú, zriedka stĺpkovú konštrukciu. Boli radené, niekedy i voľne situované aj oproti obytnej časti na druhej strane dvora. Dymovody sú murované. V súčasnosti je prevládajúcim stavebným materiálom pálená tehla, prípadne pórobetónové tvárnice. V strešnej krytine prevláda škridľa a plechová krytina, ktorá na objektoch ľudovej architektúry nahradila drevený šindel. Hojne sa vyskytuje aj betónová krytina a asfaltový šindel.

Pôvodný urbanistický pôdorys a štruktúra boli len minimálne narušené novou výstavbou, tak, ako aj výškové zónovanie a architektonické tvaroslovie regiónu. Architektúra novej zástavby je charakteristická prerastaním nových domov s väčším objemom medzi pôvodné prízemné domy. Nové domy sú väčšinou dvojpodlažné s využitím podkrovia na obytné účely.

Objekty sú zastrešené rôznymi modifikáciami sedlovej, alebo ihlanovej strechy. Na objektoch občianskej vybavenosti sa často vyskytuje rovná (plochá) strecha, prípadne strecha pultová.

Väčšina obcí pôsobí v krajinnom obraze vyváženým dojmom. K ich zatraktívneniu chýba lepšia údržba verejných i súkromných priestranstiev, zazelenenie poľnohospodárskych dvorov a architektonické preriešenie niektorých objektov bytovej výstavby a občianskej vybavenosti.

## 2.4. Kultúrno-historický potenciál

Obec Povrazník pravdepodobne vznikla v 14. storočí, ale prvá písomná zmienka pochádza z 22. mája 1424, keď sa ako Povrazník spolu s ďalšími dedinami Ľubietovského panstva. Od roku 1465 až do roku 1848 bol poddanskou obcou slobodného kráľovského mesta Ľubietová, ktorá bola spolu s Banskou Bystricou, Kremnicou, Banskou Štiavnicou, Banskou Belou, Novou Baňou a Pukancom členom Zväzu siedmich hornouhorských banských miest. V 16. storočí obec trpela dôsledkom tureckých vojen, v 17. storočí zase vplyvom náboženských nepokojov.

Takmer celá história obce je spojená s baníctvom. Plietli sa tu konopné povrazy pre Ľubietovské a starohorské bane. Dôkazom tejto činnosti sú tri balvany umiestnené v centre dediny. V strede balvanov sú vytesané otvory, v ktorých bolo osadené drevené zariadenie a pomocou neho remeselníci šponovali a plietli povrazy. Ďalším dôkazom spätosti obce s baníctvom je niekoľko malých baní na železnú rudu v okolí Povrazníka. Po úpadku baníctva v stredoslovenskej banskej oblasti, predovšetkým v Ľubietovej, sa Povrazník stáva roľnícko – pastierskou obcou. Na prelome 19. a 20. storočia pracovali obyvatelia prevažne v lesoch a v železiarňach v Podbrezovej. Miestne ženy pôvodne ovládali tkanie na dvoch i na štyroch nitelniciach. Ešte v polovici 20. storočia sa tu tkalo plátno a handričkové pokrovce a ojedinele si ešte poniektorí obyvatelia vyrábali i súkno.

Najväčší rozmach obce nastal po II. svetovej vojne. Povrazník oslobodili 21. marca 1945. V roku 1951 bola obec elektrifikovaná a bol zavedený telefón. K novopostavenému kultúrnemu domu s knižnicou a stálym kinom pribudol obecný rozhlas, obchod so zmiešaným tovarom a krčma. Od roku 1958 sa začalo

hospodáriť v novozaloženom JRD. V tom istom roku bola do dediny vybudovaná asfaltová cesta zo Strelník a koncom roka bola zavedená pravidelná autobusová doprava. Od roku 1945 tu pribudlo 31 nových rodinných domov a jedna družstevná bytovka. Podľa SOBD 2011 je v obci 69 domov a 149 obyvateľov.

Pravdepodobne najstaršou zachovanou stavbou na Povrazníku je zrubový dom č. 59 z roku 1880. Najdominantnejším objektom na Povrazníku je zvonica v centre obce, na ktorej bola v roku 1928 odhalená pamätná tabuľa generálovi Dr. M. R. Štefánikovi. Prízemie zvonice je murované a slúži ako požiarna zbrojnica. Drevené poschodie je stĺpkovej konštrukcie s debnením a s dvoma zvonmi – malým z roku 1745 a veľkým z roku 1792.

#### Druhové členenie kultúrnych pamiatok a ich počet

| Obec      | pamiatky architektúry | pamiatky archeológ. | historické pamiatky | historická zeleň | pamiatky ľud. staviteľst. | pamiatky techniky | výtvarné pamiatky | spolu |
|-----------|-----------------------|---------------------|---------------------|------------------|---------------------------|-------------------|-------------------|-------|
| Povrazník | 1 zvonica             | /                   | 3 veľké kamene      | /                | 1 zrubový dom z r.1880    | /                 | /                 | /     |

Zdroj: obec, 2013

V okolí obce sa nachádza niekoľko malých baní na železnú rudu. Na Šutáčky je menší výskyt pekného bieleho plážového piesku, pravdepodobne pozostatku po treťohornom jazere. Tento piesok sa v minulosti v malom ťažil a používal na výrobu zlievarenských foriem v Hronci. V súčasnosti je Povrazník známy medzi mineralógmi výskytom nádherných drevených opálov. Tie vznikli počas vulkanizačnej činnosti blízkej sopky Poľany.

#### Národné kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu

| Obec      | č.úzpf | unifikovaný názov KP | vznik | sloh | dátum zápisu |
|-----------|--------|----------------------|-------|------|--------------|
| Povrazník | -      | -                    | -     | -    | -            |

Zdroj: obec, 2013

#### Pamätihodnosti v obci

| Povrazník                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>Zvonica z roku 1928 s dvoma zvonmi, veľkým z roku 1792 a malým z roku 1742.</li> <li>Tri kamene (balvany) v strede vytesanými dierami ktoré slúžili na upevnenie strojov na pletenie povrazov pre bane.</li> <li>Zrubový dom z roku 1880, jeho zvlášnosťou je že nemá komín a je evidovaný ako kultúrna pamiatka.</li> <li>Pamätná tabuľa z roku 1928 ktorá sa nachádza na zvonici je venovaná gen. Štefánikovi.</li> <li>Malé bane na železnú rudu</li> <li>Výskyt drevených opálov</li> <li>Obecné múzeum</li> </ul> |

Zdroj: obec, 2013

#### NEHMOTNÉ KULTÚRNE DEDIČSTVO:

Súčasťou kultúrneho dedičstva sú ľudové tradície, zvyky, pôvodné remeslá, etnografické prejavy (slovesná a hudobná kultúra, odev, nástroje, výrobky), folklórne slávnosti a expozície významných osobností.

**Najznámejšie osobnosti obce sú:** Gejza Slameň – bývalý riaditeľ školy, richtár a herec v Národnom divadle ako známa osobnosť z Povrazníka.

Povrazník je známy nielen prekrásnou prírodou, ale aj výskytom nádherných **drevených opálov**, ktoré vznikli počas vulkanickej činnosti neďalekej sopky Poľana. Pri erupcii prikryla svoje okolie hrubou vrstvou sopečného popola a v okolí Povrazníka zasypala les. Popol však nedosahoval dostatočne vysokú teplotu na to, aby stromy zhoreli, takže uvoľnené chemické látky postupne vsiakli do dreva a premenili ho na drevný opál. Týmto spôsobom sa zachovala štruktúra dreva aj s letokruhmi a vyrastajúcimi konármi. Dnes je sopečný popol spevnený na tuť, z ktorého sa dajú vyrýžovať **drobné gránaty**.

V súvislosti s **malým zvonom z roku 1745 sa spája jedna povesť**. Vraj ho povraznícky furmani našli v piesku na brehu Hrona. Nikto však nevie, odkiaľ sa tam zobral. Kedysi sa ním odháňali búrky a nešťastia. Veľkým sa dnes zvoní na jubileá a výročia. **Povrazníci pletli povrazy** pre ľubietovské a starohorské bane. Základnou surovinou bolo konope. Je pravdepodobné, že na Povrazníku miestna časť chotára sa nazýva, „Konopisko“, tam kde prví povrazníci pestovali konope. Ešte aj dnes sú pod Brezinou pri ceste na Majer stopy po našich predkoch – povrazníkoch. Sú to **3 veľké skaly, vážiace okolo jednej tony**, ktoré majú v strede diery o priemere cca 15-20cm. Do týchto dier povrazník zastrčil koly, ktoré proti vytiahnutiu zacvikoval. Dlhé zväzky konopových nití potom stáčil- pletol od jednej skaly k druhej, tretej. Na týchto povrazoch boli spúšťané baníci do baní.

**Tradičný ľudový odev** patrí spolu s odevom dedín Čarín, Dolná Mičiná, Dúbravica, Horná Mičiná, Hrochoť, Môlča, Oravce, Poniky, Sebedín – Bečov a Strelníky k ponickéj variante detvianskeho odevného typu.. **Na vyšívanie sa používala technika tzv. krivej ihly.**



## 2.5. Demografická situácia

### Vývoj počtu obyvateľov

Počet obyvateľov v obci oproti minulosti poklesol, avšak v súčasnosti je vývoj počtu obyvateľov stacionárny, resp. mierne klesá.

#### Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 1869-2002

| Obec/rok  | 1869 | 1890 | 1910 | 1930 | 1948 | 1970 | 1991 | 1996 | 2001 | 2002 |
|-----------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| Povrazník | 244  | 285  | 334  | 346  | 289  | 272  | 145  | 150  | 147  | 140  |

Zdroj: ŠÚSR 2013

#### Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 2003-2024

| Obec/rok  | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012-2023 | 2024 |
|-----------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|-----------|------|
| Povrazník | 139  | 146  | 145  | 145  | 146  | 144  | 151  | 152  | 149  | 142       | 144  |

Zdroj: ŠOBD 2011

### Príčiny trendov v demografických pohyboch

Do obce sa prisťahujú najmä ľudia v strednom veku a staršie vekové kategórie. Odsťahujú sa mladšie vekové kategórie - mladé rodiny okolo 30 rokov. V podhorských podmienkach je to miesto s väčšou vzdialenosťou dochádzky za prácou. Do obce prichádzajú najmä staršie ročníky obyvateľstva, za pokojným rekreačným bývaním, u mladších ročníkov pociťujeme úbytok.

Prisťahovaní občania väčšinou rekonštruujú existujúce objekty. (cca 70%).

Počet obyvateľov sa v období letnej turistickej sezóny zvýši najmä v podhorských obciach vhodných na rekreáciu formou chalupárčenia.

### Priemerný vek, index starnutia 2024

| Obec      | Muži          |                 | Ženy          |                 |
|-----------|---------------|-----------------|---------------|-----------------|
|           | Priemerný vek | Index starnutia | Priemerný vek | Index starnutia |
| Povrazník | 42,67         | 100             | 39,87         | 150             |

Zdroj: ŠÚSR

Negatívnym trendom z hľadiska vekovej štruktúry je, že v poproduktívnom veku je v súčasnosti približne jedna štvrtina obyvateľstva, pričom počet obyvateľov v predproduktívnom veku nedosahuje v priemere ani jednu pätinu.

Obyvateľstvo obce je takmer výlučne slovenskej národnosti. Prevažujúcim náboženstvom je evanjelické vierovyznanie.

### Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva v obci Povrazník

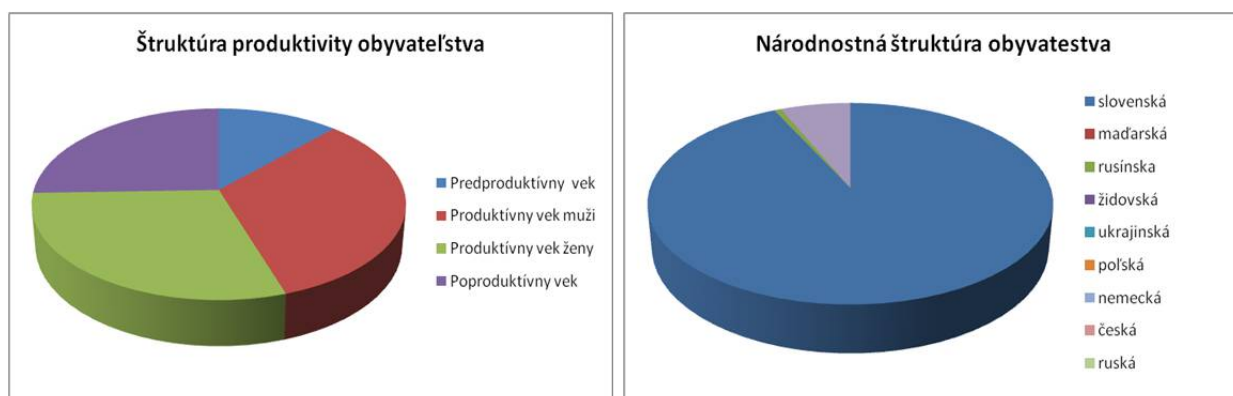
| Národnosť     | slovenská | maďarská | rusínska | židovská | ukrajinská         |
|---------------|-----------|----------|----------|----------|--------------------|
| Územie spolu: | 143       | 0        | 1        | 0        | 0                  |
| Národnosť     | poľská    | nemecká  | česká    | ruská    | ostatné, nezistené |
| Územie spolu: | 0         | 0        | 0        | 0        | 10                 |

Zdroj: SOBD 2011

### Zloženie obyvateľstva – vierovyznanie v obci Povrazník

| Rím.- kat. cirkev     | Evanj. cirkev aug. vyznania | Grécko - kat. cirkev | Náb. spol svedkovia Jehovovi | Pravoslávna cirkev        | Kresťanské zbory  |
|-----------------------|-----------------------------|----------------------|------------------------------|---------------------------|-------------------|
| 26                    | 102                         | 0                    | 0                            | 0                         | 0                 |
| Reform. kresť. cirkev | Ev. cirkev metodistická     | Adventistov 7 dňa    | Bahájske spoločenstvo        | Bratská jednota baptistov | Apoštolská cirkev |
| 0                     | 0                           | 0                    | 0                            | 0                         | 0                 |
| Českoslov. husitská   | Cirkev bratská              | ostatné              | Bez vyznania                 | Nezistené                 |                   |
| 0                     | 0                           | 0                    | 10                           | 16                        |                   |

Zdroj: SOBD



## 2.6 Technická infraštruktúra

### Vybavenosť územia infraštruktúrou

| Obec      | vodný zdroj | plyn | min. prameň | term. prameň | vodovod | kanalizácia splašková | ČOV | televíz. signál | Digit. ústredňa | vykurovanie |
|-----------|-------------|------|-------------|--------------|---------|-----------------------|-----|-----------------|-----------------|-------------|
| Povrazník | áno         | nie  | nie         | nie          | 100%    | nie                   | nie | vyhovuje        | áno             | TP, EI      |

zdroj: Obecný úrad 2013. TP – tuhé palivo, EL –

elektrické vykurovanie, VODOVOD – v stĺpci je udávané % napojenosti obyvateľov EO V obci je len verejná sieť - dažďová kanalizácia.

### Zdroje pitnej vody a ich ochrana

- Všeobecná ochrana podľa § 4 Vodného zákona (138/73 Z. z.) platí pre celé územie mikroregiónu.
- Regionálna ochrana - oblasť riešeného územia sa nachádza v území CHVO Nízke Tatry - Západná časť. Na toto územie sa vzťahuje ochrana podzemnej a povrchovej vody podľa § 19 zákona 138/73. CHVO bola vyhlásená nariadením vlády č. 13/87 Z. z.
- Sprísnená - špeciálna ochrana vyplýva z § 19 zákona 138/73 o stanovení pásiem hygienickej ochrany (PHO) pre využívané vodné zdroje slúžiace pre hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou a pre využívané zdroje prírodných liečivých vôd a minerálnych vôd stolových.

### Vyhlásené ochranné pásma vodárenských zdrojov v území

| Názov sídla | Názov vodného zdroja | Číslo rozhodnutia |
|-------------|----------------------|-------------------|
| Povrazník   | Prameň 1 - 3         | 2031/1988 - DŠ    |

Zdroj Obec 2013

### Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Obec nie je odkanalizovaná. Odvádzanie odpadových vôd je riešené nepriepustnými domovými žumpami a septíkmi. V obci sa uvažuje s riešením odvedenia a čistenia odpadových vôd prostredníctvom domových a skupinových ČOV. V prípade vybudovania obecnej kanalizácie by bola vybudovaná obecná ČOV pri potoku Driekyňa v lokalite pod družstvom.

### Minerálne vody

Najbližšie až v obci Ľubietová sa nachádza prameň minerálnej vody BB-52 s názvom Linhartovka. Nachádza sa severne od obce pri bývalej detskej ozdravovni. Voda sa taktiež hojne využíva. Je to voda slabomineralizovaná hydrouhličitanová, sodná, uhličitá, studená, hypotonická. Výdatnosť 20 l/min.

### **Zásobovanie elektrickou energiou**

Obce mikroregiónu sú pripojené na zdroj elektrickej energie prostredníctvom distribučných 22/04 kV transformovní, napájaných z 22 kV vonkajších vedení 22 kV kábelovými, resp. vonkajšími prípojkami prostredníctvom 110/22 kV transformovní a 110 kV nadradenej siete.

### **Zásobovanie pitnou vodou**

V obci v súčasnosti je vybudovaný verejný vodovod. Pokrytie vodovodnou infraštruktúrou je 100%.

### **Zásobovanie teplom**

Prevažujúci spôsob vykurovania obce je lokálne na tuhé palivo. Tepelná energia je používaná predovšetkým na vykurovanie objektov a prípravu teplej úžitkovej vody. Spotreba tepelnej energie je svojim charakterom sezónna. Počas trvania letného obdobia je jej denný odber relatívne rovnomerný s malými výkyvmi. Pre pokrytie spotreby energie sú k dispozícii nasledovné zdroje: kvapalné palivá, napr. ľahký vykurovací olej alebo skvapalnený propán, ktoré je možné dovážať pomocou zásobovacích automobilov na miesto spotreby v letnom období, pevné palivo napr. čierne uhlie, drevo, elektrická energia z jestvujúcej elektrickej siete a nakoniec slnečná energia a iné obnoviteľné druhy energie.

**Plynofikácia** Obec nie je plynofikovaná ani sa do budúcnosti neuvažuje s plynofikáciou.

### **Verejné osvetlenie**

Osvetlenie ciest, komunikácií a verejných priestranstiev je vybudované výbojkovými svetidlami, ktoré sú pomocou výložníkov uchytené na podperných bodoch vzdušnej sekundárnej siete NN. Rozvod medzi svetidlami je vodičom AlFe, ktorý slúži ako fáza VO vzdušnej sekundárnej siete NN. Ovládanie VO je centrálné prostredníctvom impulzných káblov pri transformátorových staniciach. Do budúcnosti sa odporúča budovať verejné osvetlenie výbojkovými halohenidovými svetidlami, ktoré budú upevnené na bezpäťových osvetľovacích stožiaroch. Ovládanie navrhovaného osvetlenia je potrebné napojiť pomocou impulzného kábla na centrálny impulz VO obce pri transformátorovej stanici.

### **Rádiokomunikácie**

V obci príjem televízneho signálu Slovenskej televízie a Markízy je zabezpečovaný televíznym prekryvačom TVP. Signál ku koncesionárom sa dostáva menej kvalitnej úrovni. Kvalitný príjem signálu STV by bol možný aj zriadením káblovej televízie s prijímacím zariadením.

### **Miestny rozhlas**

Rozhlasová ústredňa je umiestnená v budove obecného úradu. Od budovy OU je rozvod vedený na kovových stĺpoch, na ktorých sú upevnené reproduktory. Vedenie miestneho rozhlasu je vedené pozdĺž miestnych komunikácií, väčšinou súbežne s telefónnym vedením a vedením NN. Pôvodné rozvody sa ponechajú a pre nové zastavané časti sa vybuduje nové vedenie miestneho rozhlasu. Vedenie a umiestnenie reproduktorov sa uloží na podperné body NN distribučnej siete.

### **Telekomunikácie**

Z hľadiska telekomunikačného členenia obec sa nachádza v UTO Banská Bystrica. V obci je zriadená digitálna ústredňa RSU, jej umiestnenie je vo vlastnom telekomunikačnom objekte. Miestna telefónna sieť v obci a jej miestnych častiach je prevedená káblami v zemi a vzdušným vedením. Pripojenie telefónnych účastníkov je z UR osadených na stĺpoch, vzdušnými vedeniami. Telefónna ústredňa má kapacitu na rozšírenie počtu účastníkov v novej IBV, v novej občianskej vybavenosti a v novej výrobe. Rozšírenie telefónnej siete je navrhované samonosnými telekomunikačnými káblami na drevených podperných bodoch. Budovanie vykryvačov operátora mobilnej siete T-mobile je potrebné.

Pre zabezpečenie kvalitného televízneho signálu je navrhované vybudovanie káblovej televízie na celom území obce s digitálnou ústredňou v budove Obecného úradu. Rozvod možno zhotoviť káblami zavesením na podperné body NN siete a telekomunikačnej siete, prípadne káblami uloženými v zemi. Vybudovaním KTV stratí aktuálnosť modernizácia TV vykryvačov, prípadne budovanie ďalších.



### Odpadové hospodárstvo

Obec Povrazník nemá vo svojom katastrálnom území skládku odpadu a ani sa neuvažuje o jej zriadení. Obec má upravené nakladanie s komunálnym odpadom a drobnými stavebnými odpadmi, vznikajúcimi v obci cez VZN. Separovaný zber využiteľných zložiek komunálneho odpadu je v súčasnosti organizovaný v rôznych formách, separované zložky budú využité ako druhotné suroviny.

### Doprava

Z Banskej Bystrice do Povrazníka cez Ľubietovú a Strelníky autobusom SAD, alebo autom po štátnej ceste (smer Brezno), pred Medzibrodod odbočiť doprava.

Spojenie obcí mikroregiónu s okresným mestom Banská Bystrica zabezpečuje SAD Zvolen. Najbližšie cez obce Lučatín, Medzibrod a Brusno prechádza železničná trať č. 170 Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany. Autobusové spojenie s mestom Brezno s obcou nie je priamo ale aj toto zabezpečuje podnik Zvolenská dopravná spoločnosť. Spojenie obce pozdĺž Hrona je zabezpečené -15 spojov v rámci obcí Ľubietová -Strelníky -Povrazník.

### Statická doprava

Hlavné plochy statickej dopravy sú alokované v centre obce. Nedostatočný počet parkovacích miest je pred obchodnými jednotkami, obecným úradom, cintorínom a športovou infraštruktúrou.

### Hromadná doprava

Dopravca SAD neuvažuje so zásadnými zmenami vo vykonávaní verejnej pravidelnej autobusovej dopravy na území obce. Pre linky sú tu situované 3 zastávky verejnej pravidelnej autobusovej dopravy. Prístrešky pre cestujúcich na zastávkach sú morálne a fyzicky zastaralé a nekorešponujú s miestnou zástavbou a navrhuje sa ich kompletná výmena. Izochrómy pešej dostupnosti nie je vzhľadom na jestvujúcu zástavbu v plnej miere pre riešené územie aj vzhľadom na zámery SAD vo vykonávaní verejnej dopravy dosiahnuť.

### Vodná doprava

V riešenom území nie sú vytvorené podmienky pre existenciu vodnej dopravy.

### Letecká doprava

Najbližšie letisko je na Sliači s civilnou dopravou.

### Stav dopravnej infraštruktúry

| Obec      | MHD | Dĺžka miestnych komunikácií | Počet autobusových zastávok | Autobusové prístrešky | vlak | Benzínová pumpa | Dĺžka chodníkov v obci |
|-----------|-----|-----------------------------|-----------------------------|-----------------------|------|-----------------|------------------------|
| Povrazník | nie | 1,2 km                      | 3                           | 1                     | nie  | nie             | 0,1 km                 |

Zdroj: obec



## 2.7 Sociálna infraštruktúra – Občianska vybavenosť

V nasledujúcich tabuľkách je poskytnutý prehľad o existencii základných aj doplnkových zariadení občianskej vybavenosti v obci. Ide o vybavenosť v oblasti technickej infraštruktúry, služieb, sociálnych

služieb, zdravotníctva, školstva a športového vyžitia. Značka „x“ znamená existenciu daného zariadenia v obci (vzhľadom na sústavne sa meniaci stav sa neudáva počet zariadení). V obci sa nenachádza žiadne zdravotné stredisko ani sociálne služby. Všeobecný a detský lekár a zubár ordinuje v Ľubietovej, kde je aj Materská škôlka a Základná škola pre deti z obce. Kostol s kaplnkou môžu navštevovať veriaci v obci Ľubietová alebo Strelníkoch. Rovnako môžu obyvatelia obce využívať aj ďalšie služby obyvateľstvu v týchto obciach (zariadenia športu, a voľného času).

V obci sa základná škola ani materská škola nenachádza. Žiaci a deti navštevujú zariadenia v obci Strelníky a Ľubietová.

#### Sociálna infraštruktúra v obci

| Obec      | administratíva | pošta | obchod | espresso | pohostinstvo | kaderníctvo | kino |
|-----------|----------------|-------|--------|----------|--------------|-------------|------|
| Povrazník | Obecný úrad    | -     | x      | -        | x            | -           | -    |

| Obec      | lekár obvodný | lekár pediater | zubár | lekáreň | MŠ | ZŠ - 1. stupeň | ZŠ - 2. stupeň |
|-----------|---------------|----------------|-------|---------|----|----------------|----------------|
| Povrazník | -             | -              | -     | -       | -  | -              | -              |

| Obec      | kostol | kaplnka motlitebňa | zvonica | kult. dom | knižnica | pamät. izba | rozhlas | dom smútku | cintorín |
|-----------|--------|--------------------|---------|-----------|----------|-------------|---------|------------|----------|
| Povrazník | x      | x                  | x       | x         | x        | x           | x       | -          | x        |

| Obec      | telocvičňa | kúpalisko | lyžiarsky vlek | futbalové ihrisko | vol/tenis ihrisko | klzisko |
|-----------|------------|-----------|----------------|-------------------|-------------------|---------|
| Povrazník | -          | -         | -              | -                 | -                 | x       |

| Obec      | verejne prístupný internet, miesto | www stránky obcí | propagačný materiál                     | noviny | informačné strediská |
|-----------|------------------------------------|------------------|-----------------------------------------|--------|----------------------|
| Povrazník | Áno Internet v knižnici OcÚ        | www.povraznik.sk | Áno v rámci mikroregiónu RENTAR a BBGMP | -      | -                    |

Zdroj: obec 2013.

#### Prehľad a popis inštitúcií pôsobiacich v území

| Obec      | Miestna úroveň | Regionálna úroveň | Národná úroveň |
|-----------|----------------|-------------------|----------------|
| Povrazník | Obecný úrad    | Pošta             |                |

Zdroj: obec 2013

#### Verejné a iné služby -situácia

| Obec      | Obchod a služby | Administratíva |
|-----------|-----------------|----------------|
| Povrazník | -               | Obecný úrad    |

Zdroj: obec 2013

#### Verejné a iné služby –stav objektov a rozvojové zámery

| Obec      | Objekty s nevyhovujúcim stavebno – technickým stavom | Málo využívané objekty, služby | Objekty, služby s nepostačujúcou kapacitou |
|-----------|------------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------------|
| Povrazník | Obecný úrad a Kultúrny dom                           |                                |                                            |

|  |                                     |                             |  |
|--|-------------------------------------|-----------------------------|--|
|  | <b>Zvonica a požiarna zbrojnica</b> |                             |  |
|  |                                     | <b>Objekt bývalej školy</b> |  |

Zdroj: obec 2024

Možno konštatovať, že obecné budovy a objekty je potrebné rekonštruovať a u niektorých navrhnúť zmenu využitia pre potreby obyvateľov obce.

### Známe rozvojové zámery v oblasti verejných a iných služieb

| Obec             | Známe rozvojové zámery                                                                                     | Vlastníctvo objektu |
|------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| <b>Povrazník</b> | Rekonštrukcia strechy Obecného úradu a Kultúrneho domu                                                     | obec                |
| <b>Povrazník</b> | Rekonštrukcia miestnych komunikácií                                                                        | obec                |
| <b>Povrazník</b> | Zmena účelu využitia objektu bývalej školy na motlitebňu, múzeum, kancelária urbáru a rekoštrukcia objektu | obec                |

Zdroj: obec 2024

### Domový fond

Obyvateľstvo obce na bývanie využíva predovšetkým rodinné domy. Celkový počet obývaných domov v obci dosahuje 42 domov, čo predstavuje 61%. Z celkového počtu neobývaných domov 27 je až 20 určených na rekreáciu.

### Prehľad domového fondu

| Obec             | Domov spolu | Trvale obývaných domov | Bytov spolu | Trvale obývané byty |
|------------------|-------------|------------------------|-------------|---------------------|
| <b>Povrazník</b> | 69          | 42                     | 75          | 48                  |

Zdroj: obec, 2024



Cieľom novej bytovej výstavby by malo byť - dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

## 2.8 Hospodárska základňa

Charakter územia a jeho poloha predurčujú spôsob využívania pôdneho fondu a možnosti celkového hospodárskeho využitia územia mikroregiónu RENTaR. Lesy pokrývajú 2/3 územia, poľnohospodársku pôdu v prevažnej miere tvoria trvalé trávne porasty.

Priemyselná základňa celého mikroregiónu je pomerne nevýrazná. Hlavné priemyselné výrobné aktivity sa nachádzajú len v Ľubietovej a v Medzibrode. Jestvujúca priemyselná základňa v okolí obce Povrazník nepostačuje pokryť potrebu pracovných miest pre obyvateľov obcí celého mikroregiónu.

### **Priemyselná výroba a stavebníctvo**

nemá zastúpenie v obci

### **Strojársky priemysel**

nemá zastúpenie v obci

### **Drevospracujúci priemysel**

Urbárske a pasienkové spoločenstvo Povrazník príležitostne prevádzkuje pílu. Iné prevádzky na spracovanie dreva v obci nie sú.

### **Stavebný priemysel**

nemá zastúpenie v obci

### **Iný priemysel**

nemá zastúpenie v obci

### **Poľnohospodárstvo**

Obec Povrazník nemá vhodné podmienky pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu. Prevažnú väčšinu pôdneho fondu tvoria trvalé trávnaté porasty na strmých svahoch, čo predurčuje ich využitie predovšetkým na pasienkárstvo, chov oviec a dobytky. Poľnohospodárska výroba sa sústreďuje prevažne na extenzívnu výrobu a tradičné spôsoby hospodárenia.

Poľnohospodárskou výrobou sa v území zaoberá družstvo PD Strelníky. Okrem toho na pôde hospodária drobní vlastníci pôdy, hlavne obyvatelia obcí Strelníky a Povrazník.

V súčasnosti je poľnohospodárska výroba zastúpená Poľnohospodárskym družstvom Bukovina.

Predmetom činnosti družstva je: poľnohospodárska výroba vrátane predaja nespracovaných poľnohospodárskych výrobkov a plodov za účelom ich spracovania alebo ďalšieho predaja, údržba trávnatých a lesných porastov a vykonávanie terénnych úprav. Je to aj chov simentálskeho dobytky, zabezpečenie krmovínovej základne pre ŽV, ošetrovanie paznechtov .

Cieľom v rastlinnej výrobe je výroba kvalitných objemových krmovín. Na povrazníckych lúkach rastie výborná tráva s pestrým bylinným zložením a seno z nich je veľmi kvalitné. Z rovnejších a dostupnejších lúk sa kosí tráva a z polí lucerna na senáž.

Produkčné pozemky je nutné chrániť pred zverou elektrickými oplôtkami. V spolupráci s miestnym poľovníckym združením sa na jar po zasiatí a vysadení plodín polia oplotia.

PD má dve strediská pre chov oviec. V Strelníkoch a na stredisku v Povrazníku. Tu má maštal' s dojárnou, pre plemeno Lacaune. Tento typ ovce totiž vyžaduje prikrmovanie a „spánok“ pod strechou. Má vyššiu úžitkovosť v porovnaní s plemenom Zošľachtená valaška zo Strelník. Ovečky sú počas dojenej sezóny na vzdialených pastvinách. Dojené sú ručne. Medzi ďalšie produkty okrem mlieka od oviec patrí vlna.



### **Poľovníctvo a rybárstvo**

V katastri obce Povrazník pôsobí poľovnícke združenie Rúbane (Lubietová, Strelníky, Povrazník).

### **Lesné hospodárstvo**

Organizačne sú lesy mikroregiónu zaradené prevažne do lesného hospodárskeho celku (LHC) Slovenská Ľupča, malá časť katastrálneho územia Ľubietovej patrí do LHC Osrbliu. Najväčším lesohospodárskym podnikom sú Lesy SR, štátny podnik – Odštepny lesný závod Slovenská Ľupča. Ďalšími vlastníkami sú Obecné lesy Ľubietová s.r.o., Urbárske spoločenstvo Strelníky, Urbárske a pozemkové spoločenstvo Povrazník.

V súčasnosti je lesnícka výroba zastúpená aj Poľnohospodárskym družstvom Bukovina. Predmetom činnosti družstva je aj lesnícka výroba vrátane predaja nespracovaných lesných výrobkov a plodov za účelom ich spracovania alebo ďalšieho predaja, sadenie stromčekov, prerezávka a čistenie lesa, údržba trávnatých a lesných porastov a vykonávanie terénnych úprav.

#### **Údaje o výmerách lesov a lesnatosti územia podľa jednotlivých obcí**

| Obec      | Celková výmera ZÚJ (ha) | Výmera lesov (ha) | Lesnatosť (%) |
|-----------|-------------------------|-------------------|---------------|
| Povrazník | 334,5                   | 49                | 15%           |

Zdroj: ŠÚ SR

### **Nerastné suroviny a prírodné zdroje**

História mikroregiónu je spojená s ťažbou zlatokovových rúd. V Ľubietovej sa ťažilo zlato, medená ruda a železná ruda. Rudné suroviny sú v súčasnosti už vyťažené. Najväčším prírodným zdrojom je drevo. Jeho zhodnocovanie v miestnej výrobe nie je dostatočné. Najväčším prírodným zdrojom je drevo. Jeho zhodnocovanie v miestnej výrobe nie je dostatočné. Ďalším prírodným zdrojom je pitná voda a minerálne pramene v mikroregióne.

#### **Prehľad o nerastných surovinách v obci**

| Lokalita  | Druh nerastu | Druh ložiska | CHLU | DP | ťažba |
|-----------|--------------|--------------|------|----|-------|
| Povrazník | /            | /            | /    | /  | /     |

Zdroj: obec

CHLU – chránené ložiskové územie

DP – dobývací priestor

## **2.9 Rekreácia a cestovný ruch**

Obec je a môže byť z hľadiska rekreácie a cestovného ruchu cieľom prímestskej rekreácie občanov miest B. Bystrica, Brezno a širokého okolia. Obec atraktívna predovšetkým pre jej:

- prírodný potenciál a krajinu
- priaznivé podmienky pre cykloturistiku a turistiku
- možnosti chatárenia a chalupárenia

Z turistického hľadiska má obec Povrazník veľmi dobrú polohu.

V okolí je krásna príroda pre zimnú i letnú pešiu turistiku, na slušnej úrovni je salašníctvo, pričom návštevníci môžu priamo na salašoch ochutnať žinčicu, syr či oštiepky.

Necelých osem kilometrov od Povrazníka leží Ľubietová. Vrchol tunajšieho skalného masívu Hrb sa považuje za geografický stred Slovenska. Turistov tu môže zaujať viacero pamätihodností z obdobia, keď Ľubietová patrila do zväzku siedmich kráľovských banských miest. Patrí medzi ne aj dom Márie Terézie, v ktorom panovníčka prenocovala na ceste týmto regiónom ešte pred svojou korunováciou. Bohatú tradíciu tu má výroba tradičnej keramiky, k typickým výrobkom patria bohato zdobené maľované vázy. Povrazník je výnimočný svojím prírodným prostredím, bohatou faunou a flórou, ku ktorej patrí aj výskat húb. Je tu známy zber húb a tzv. hubová sezóna.

Hubová sezóna má veľký vplyv na návštevnosť obce avšak ide o jedno rázovú hromadnú návštevnosť len v tejto sezóne, ktorá zaznamenáva negatívne dopady na život obyvateľov a cestovný ruch v obci akými sú: parkovanie, odpadky a pod..

Pre obec je vítaným návštevníkom typ tradičného turistu, ktorý vyhľadáva dlhodobjší pobyt v tomto krásnom prírodnom a dedinskom prostredí. Obec Povrazník je zaujímavá hlavne tým, že si zachovala tradičný výraz slovenskej dediny so zachovaním aj tradičného spôsobu života. Napriek vplyvom civilizácie uprednostňuje milovníka vidieckych pobytov spojených s turistikou a poznávaním. V obci je možné vnímať atmosféru vidieka nielen vizuálne ale aj v spôsobe života, hospodárení, trávení voľného času a priateľskej nálade.

### Náučné chodníky a turistické trasy

#### Vyznačené turistické trasy v obci a okolí

| Trasy                           | Trasa                            | Dĺžka   |
|---------------------------------|----------------------------------|---------|
| <b>Modro značené chodníky</b>   |                                  |         |
| 2614/a                          | Ponická Huta – sedlo Jasenová    | 3 ½ hod |
| <b>Zeleno označené chodníky</b> |                                  |         |
| 5428                            | Strelníky – Ľubietovská Bukovina | 1 ½ hod |
| <b>Žlto značené chodníky</b>    |                                  |         |
| -                               | -                                | -       |

Zdroj: [www.geoparkbb](http://www.geoparkbb)

#### Prehľad športových zariadení – letné športy

| Obec             | Športové zariadenie | Počet | Vlastník | Povrch | Poznámka            |
|------------------|---------------------|-------|----------|--------|---------------------|
| <b>Povrazník</b> |                     |       |          |        |                     |
|                  | viacúčelové ihrisko | 1     | obec     | tráva  | Exterierové fitness |

zdroj: obec 2013

#### Identifikácia rekreačných, ubytovacích a stravovacích zariadení

| Názov zariadenia | Lôžková kapacita | Stravovacia kapacita | Kategória |
|------------------|------------------|----------------------|-----------|
| Nie je           |                  |                      |           |

zdroj: obec 2024

V súčasnosti je cestovný ruch prevádzkovaný výlučne hubármi, v menšej miere jednodňovými turistami a pobytmi v pôvodných objektoch určených na rekreáciu. Pobytové zariadenia sa tu nenachádzajú. Pre ubytovanie turista vyhľadáva zariadenia v Strelníkoch a Ľubietovej. V obci sa nachádzajú zariadenia pre šport a kultúru, ktoré využívajú hlavne obyvatelia obce.



## 2.10 Trh práce

### Zamestnanosť

Hlavným zamestnávateľom mikroregiónu je Kovovýroba Ľubietová, drevárske podniky, lesné hospodárstvo, poľnohospodárstvo a služby.

Z celkového počtu 144 obyvateľov obce bolo v roku 2024 ekonom. aktívnych 65, čo činí menej ako 50%. Počet nezamestnaných v roku 2024 bol okolo 3 dlhodobo nezamestnaných osôb.

### Podnikateľské aktivity, pracovné príležitosti

Obyvatelia obce dochádzajú za prácou do okolitých obcí a najviac do miest Banská Bystrica a Brezno.

Na území obce má k 30.9.2024 vedenú prevádzku podnikateľský subjekt zapísaný v živnostenskom registri SR.

### Podnikateľské subjekty zapísané v ŽRSR so sídlom v obci Povrazník

| Názov podnikateľského subjektu | Hlavné zameranie činnosti |
|--------------------------------|---------------------------|
| Keramika J. Skybová            | Keramika                  |
| DK Forest Daniel Kantor        | Lesné práce               |
|                                |                           |
|                                |                           |
|                                |                           |
|                                |                           |

Zdroj: www.zrsr.sk r.2013

**Prehľad o poľnohospodárskych subjektoch obhospodarujúcich najväčšiu výmeru poľnohos. pôdy**

| Podnikateľské subjekty                       | Výmera obhospodarovanej pôdy v ha | Súkromne hospodáriaci roľníci (s výmerou nad 20 ha) | Výmera obhospodarovanej pôdy v ha | Počet ks HD | Počet ks oviec |
|----------------------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------|----------------|
| Poľnohospodárske družstvo Bukovina Strelníky | 1547<br>V Povrazníku 212,67       | -                                                   | 123 orná<br>489 ladom<br>934 TTP  | 475         | 760            |

zdroj: obec 2024



## 2.11 Ľudský potenciál (spolky, združenia, kluby)

### Kluby, spolky a združené spoločenské aktivity

- DHZ obce

### Zručnosti obyvateľstva

| Obec      | Databáza zručných ľudí v území                                     |
|-----------|--------------------------------------------------------------------|
| Povrazník | Liečivé rastliny . Andrea Miklošová<br>Výroba keramiky – J.Skybová |

Zdroj: obec 2024







Tabuľka č. 46: **Prehľad kultúrnych a historických zdrojov – nehmotné zdroje, ľudský potenciál**

| Obec             | Kluby, spolky združenia                                                                                             | Kultúrne podujatia                                                                                                                        |
|------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Povrazník</b> | Neformálna skupina dobrovoľníkov obnovy ľudovej kultúry a tradícií<br>Poľovnícke združenie Rúbane – ochrana prírody | Deň obce- stretnutie rodákov , každých 5 rokov<br>MDD, Mikuláš, Vianočný punč<br>Jánska vatra<br>Stavanie májov<br>Divadelné predstavenie |

Zdroj: obec 2024

### Práca s verejnosťou

Od roku 2013 do roku 2024 neboli realizované žiadne ankety resp. dotazníky v záujme prieskumu verejnej mienky o rozvoji obce. Boli realizované iba stretnutia s občanmi k parciálnym zámerom, ktoré riešili konkrétne lokálne investície ako napr. zástavbu rodinnými domami a pod.

## 2.12 Rozvojové dokumenty (súlad s existujúcou dokumentáciou rozvoja)

Na riešené územie je spracovaných viacero dokumentácií, ktoré sa zaoberajú jeho trvalo udržateľným rozvojom:

**Koncepcia územného rozvoja Slovenska** ako územnoplánovacia dokumentácia celoštátneho významu rieši nadradené rozvojové osi, hierarchiu sídiel, životné prostredie, nadradené systémy sociálnej a technickej infraštruktúry. Územím MR prechádza horehronská rozvojová os druhého stupňa.

**ÚPN VÚC Banskobystrického kraja** schváleného vládou SR uznesením č.394 z 9.6.1998 a jeho zmeny a doplnky riešia rozvoj územia podrobnejšie. V tomto dokumente sú zakotvené hlavne:

- rekonštrukcia cesty č. I/66 v úseku Slovenská Ľupča – Brezno (kategória S 22,5/80,100; úsekovo R 22,5/80,100)
- návrh trasy E 77 Banská Bystrica – Slovenská Ľupča – Korytnica so zatunelovaním trasy pri obciach Moštenica a Hiadel'
- elektrifikácia celoštátnej žel. trate Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany
- predĺženie pohronského SKV s napojením sídiel po trase
- výstavba zariadení na využitie miestnych zdrojov energie
- vybudovať sieť digitálnych ústrední na všetkých úrovniach

**Zhodnotenie a požiadavky záväznej časti nadradenej ÚPD - Územného plánu veľkého územného celku Banskobystrický kraj (ÚPN VÚC) / výber častí vo vzťahu ku územiu mikroregión RENTAR.**

## **I. Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia**

### **1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry a hospodárstva**

...

- 1.7.2. zachovať pôvodný špecifický ráz vidieckeho priestoru, vychádzať z pôvodného charakteru zástavby a historicky utvorenej okolitej krajiny, zachovať historicky utváraný typ zástavby obcí a zohľadňovať národopisné špecifiká jednotlivých regiónov,
- 1.7.3. pri rozvoji vidieckych oblastí zohľadňovať a rešpektovať ich špecifické prírodné a krajinné prostredie a pri rozvoji jednotlivých činností dbať na zamedzenie, resp. obmedzenie možných negatívnych dôsledkov týchto činností na krajinné a životné prostredie vidieckeho priestoru.
- 1.7.4. vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centráam podporou výstavby verejného dopravného a technického vybavenia obcí tak, aby vidiecke priestory vytvárali kultúrne a pracoviskovo rovnocenné prostredie s urbánnym prostredím a dosahovali skĺbenie tradičného vidieckeho prostredia s požiadavkami na moderný spôsob života,

...

- 2.2.1. rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond, podporovať jeho využívanie v celom jeho rozsahu a poľnohospodársku pôdu v kategóriách zodpovedajúcich pôdno-ekologickej rajonizácii a typologicko-produkčnej kategorizácii, v súlade s platnou legislatívou
- 2.2.2. v chránených územiach zavádzať osobitný režim hospodárenia (chránené územia podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, ochranné pásma vodárenských zdrojov) v zmysle platnej legislatívy,
- 2.2.3. v národných parkoch a v ich ochrannom pásme a v chránených krajinných oblastiach uprednostňovať poľnohospodárstvo s výrazným ekologickým účinkom a s prioritným cieľom udržania biodiverzity a trvalo udržateľného rozvoja územia,
- 2.2.4. pri využívaní lesných pozemkov uplatňovať funkčnú diferenciaciu územia aj v závislosti od stupňa ochrany a kategórie chráneného územia v zmysle platnej legislatívy o ochrane prírody a krajiny, v národných parkoch vyhlasovať len lesy osobitného určenia a ochranné lesy, existujúce hospodárske lesy podľa možnosti prekategORIZOVAŤ na lesy osobitného určenia,
- 2.2.5. v chránených územiach uplatňovať ekologické princípy hospodárenia,
- 2.2.8. vytvárať podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva, prioritne v horských oblastiach s podporou tradičného pastevného odchovu hospodárskych zvierat, v súlade s ochranou životného prostredia a zdravou výživou,
- 2.2.9. vytvárať podmienky pre obnovu trvalých trávnych porastov v súlade s udržaním ekologickej stability územia a zachovania krajinného rázu,

...

### **Regionálny rozvoj**

- 2.4.4. vytvárať územno-technické podmienky pre rozvoj malého a stredného podnikania,
- 2.4.5. podporovať rozvoj výroby a služieb založených na využití domácich zdrojov,

...

### **3. V oblasti rozvoja rekreácie a turistiky**

- 3.1.6. pre dosiahnutie strategického cieľa a špecifických cieľov rozvoja cestovného ruchu v kraji je v plánovaní a regulácii územného rozvoja potrebné za prioritné považovať: ...vedomostno-poznávacie štruktúry:

GEOPARKY – Banskoštiavnický, Banskobystrický, Novohradský, mototuristické trasy:

...Slovenská banská cesta (Malé Karpaty – Štiavnicko-bystrická oblasť – Rudohorie),

Železná cesta (v rámci programu „Európske kultúrne cesty priemyselných pamiatok“ – trasa: Košický kraj - Červená Skala - Muráň - Tisovec - Hnúšťa - Sirk - Jelšava - Štítnik - Kunova Teplica - Tornaľa - Kráľ – Maďarská republika) ! cyklomagistrály:...

Zelená stuha Pohronia

! vodná turistická trasa: rieky Hron a Ipel'

- 3.1.7. v horskom turizme plne využiť potenciál pre rozvoj zimných lyžiarskych športov v jestvujúcich turistických strediskách, podmienený dosiahnutím konsenzu s orgánmi ochrany prírody a krajiny, umožňujúceho ich funkčné rozšírenie a prípadnú integráciu do aglomerácií. Rozvoj zamerať na dobudovanie rekreačnej vybavenosti a dopravnej a technickej infraštruktúry pre zabezpečenie celoročného využívania ich kapacít,
- 3.4. Rozvíjať komplexnosť a kvalitu vybavenosti všetkých turisticky atraktívnych miest,

- 3.4.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia a jeho okolia,
- 3.4.3. priestor voľnej krajiny využívať predovšetkým na športové, relaxačné, poznávacie a iné pohybové aktivity,
- 3.5. Zvyšovať kvalitu vybavenosti jestvujúcich stredísk cestovného ruchu na území národných parkov a veľkoplošných chránených území prírody len v súlade s ekologickou únosnosťou dotknutých a nadväzujúcich lokalít
- 3.5.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia,
- 3.6. Rozvoj vybavenosti pre rekreáciu a turizmus v nových, doteraz neurbanizovaných lokalitách a v strediskách cestovného ruchu umožniť len v súlade so schváleným programom, alebo plánom rozvoja obce, mesta, alebo regiónu a len na základe schválenej územnoplánovacej dokumentácie. Na územiach s 3. až 5. stupňom ochrany a v územiach európskeho významu podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, nezakladať nové lokality a strediská rekreácie, športu a turizmu.
- 3.7. Zvyšovať kvalitatívny štandard jestvujúcich stredísk rekreácie a turistiky na území Národného parku Nízke Tatry, Národného parku Muránska planina, Národného parku Veľká Fatra, Národného parku Slovenský raj a v Chránenej krajinskej oblasti Poľana, len v súlade so schválenou územnoplánovacou dokumentáciou.
- 3.8. Viazat' lokalizáciu služieb zabezpečujúcich proces rekreácie a turizmu prednostne do zastavaného územia sídiel s cieľom zamedziť neodôvodnené rozširovanie rekreačných útvarov vo voľnej krajine, pričom využiť aj obnovu a revitalizáciu historických mestských a vidieckych celkov a objektov kultúrnych pamiatok.
- 3.15. Vytvárať územno-technické podmienky pre realizáciu cykloturistických trás regionálneho, nadregionálneho a celoštátneho významu, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.
- 3.16. Využiť bohatý kultúrno-poznávacie potenciál územia na rozvoj poznávacieho a rekreačného turizmu.
- 3.17. Zabezpečiť podmienky pre vytvorenie komplexného informačného systému regiónu ako neoddeliteľnej súčasť rozvoja cestovného ruchu a informovanosti o atraktivitách Banskobystrického kraja, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.
- 3.18. Podporovať rozvoj všetkých druhov turizmu v súlade s ochranou prírody a krajiny.
- 4.10. Rešpektovať poľnohospodársku pôdu a lesné pozemky ako limitujúci faktor urbanistického rozvoja územia, osobitne chrániť poľnohospodársku pôdu s veľmi vysokým až stredne vysokým produkčným potenciálom, poľnohospodársku pôdu, na ktorej boli vybudované hydromelioračné zariadenia a osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti (produkčné sady a vinice).
- 4.14. Podporovať ťažbu nerastov len v územiach kde sa pri realizácii ťažby nepredpokladajú jej negatívne dopady na životné prostredie, vznik environmentálnych záťaží, záujmy ochrany prírody a krajiny, terénny reliéf a súčasnú krajinnú štruktúru. Podporovať len takú ťažbu nerastov, ktorá nepoužíva technológiu kyanidového lúhovania.
- 4.15. Zabezpečiť ochranu všetkých vodných zdrojov v rozsahu ich vymedzených ochranných pásiem na území kraja využívaných na hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.
- 5. V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva**
- 5.4.5. podporovať iniciatívu obcí na vytváranie a odborné vedenie evidencie pamätihodností jednotlivých obcí ako významného dokumentu o kultúrnom dedičstve a histórii špecifických regiónov na území Banskobystrického kraja.
- 5.5. Zabezpečiť osobitnú pozornosť a zvýšenú ochranu evidovaným, známym a predpokladaným archeologickým náleziskám a lokalitám, v súlade s ustanoveniami zákona o ochrane pamiatkového fondu.
- 5.7. Podporovať ochranu vedeckých a technických hodnôt: banské a hutnícke diela – šachty, štôlne, tajchy, huty, hámre, valkovne a pod., vybrať typické remeselnícke a priemyselné objekty...
- ...
- 7.1.12. v súlade s Plánmi manažmentu povodí zabezpečiť ochranu pred povodňami realizáciou preventívnych technických a biotechnických opatrení v povodiach, ktoré spomalia odtok vôd z povodia do vodných tokov, výstavbu retenčných nádrží a poldrov, ochranných hrádzí, protipovodňových línii a zariadení na prečerpávanie vnútorných vôd, úpravu vodných tokov a ich nevyhnutnú opravu a údržbu,
- 7.1.13. v zmysle platnej legislatívy zabezpečiť stanovenie rozsahu inundačných území tokov a pri ich

využívaní rešpektovať ustanovenia platnej legislatívy o ochrane pred povodňami,

- 7.3.2. ekologizovať výrobu a spotrebu tepla a podľa možností využívať miestne zdroje
- 7.3.5. podporovať rozvoj využívania obnoviteľných zdrojov energie (biomasy, slnečnej, veternej a geotermálnej energie), ako lokálnych doplnkových zdrojov k systémovej energetike, s uprednostnením sídiel bez perspektívy zásobovania zemným plynom,
- 7.3.8. podporovať v oblastiach s podhorskými obcami využitie miestnych energetických zdrojov pre potreby obyvateľov a služieb,
- **ÚPN-VÚC Nízke Tatry**, ktorý rieši zložité problematiky územnotechnických a socioekonomických väzieb vo vzťahu k ekologickým podmienkam, zachovanie prírodného prostredia a jeho ochrana vo vzťahu k rozvoju rekreácie a cestovného ruchu v záujmovom území Národného parku Nízke Tatry. Limitujúce faktory rozvoja sa týkajú hlavne obcí Brusno, Hiadeľ, Medzibrod a Pohronský Bukovec.
  - **Regionálny systém ekologickej stability** okresu Banská Bystrica hodnotí ekologickú stabilitu územia a navrhujú ekostabilizačné prvky a systém hospodárenia na lesnom a poľnohospodárskom pôdnom fonde s cieľom zlepšenia súčasného stavu.
  - Územný plán majú schválený obce Brusno, Medzibrod, Hiadeľ, Ľubietová a Lučatín. Obce Moštenica, Pohronský Bukovec, Povrazník a Strelníky nemajú vypracovanú ÚPD, resp. platný územný plán.
  - **Obec Povrazník nemá** v súčasnosti vypracovanú **územnoplánovaciu dokumentáciu obce**.

Stav vysporiadania vlastníckych vzťahov (situáciou v ROEP a pozemkových úpravách):

**- ROEP a Pozemkové úpravy** – ukončený v roku 2012

#### Situácia v Programoch hospodárskeho a sociálneho rozvoja

| Obec      | Názov PHSR                                         | Spracovateľ              | Programovacie obdobie |
|-----------|----------------------------------------------------|--------------------------|-----------------------|
| Povrazník | PHSR obce Povrazník 2025-2034                      | OZ Krtko, Obec Povrazník | 2025-2034             |
|           | Program rozvoja mikroregiónu – PHSR obcí MR RENTAR | OZ KRTKo                 |                       |

Zdroj: obec 2013

#### Územné plány obcí a ďalšie rozvojové dokumentácie

| Povrazník                    |  |     |
|------------------------------|--|-----|
| Územný plán sídelného útvaru |  | nie |
| Doplnok ÚPN SÚ               |  | nie |

Zdroj: obec 2024

#### Situácia v ďalších rozvojových dokumentáciách:

| Obec      | Názov a druh dokumentácie | Spracovateľ | Programovacie obdobie alebo rok spracovania |
|-----------|---------------------------|-------------|---------------------------------------------|
| Povrazník | -                         |             |                                             |

Zdroj: obec 2024

Hodnotenie doterajšieho rozvoja hlavne zo zameraním na integrovaný prístup, vrátane popisu využitia vonkajších zdrojov, napr. EU fondov, štátneho rozpočtu, súkromné zdroje a ďalších nástrojov

**Využitie EÚ zdrojov:** výborné, priemerné, slabé, žiadne

**Využitie štátnych zdrojov:** výborné, priemerné, slabé, žiadne

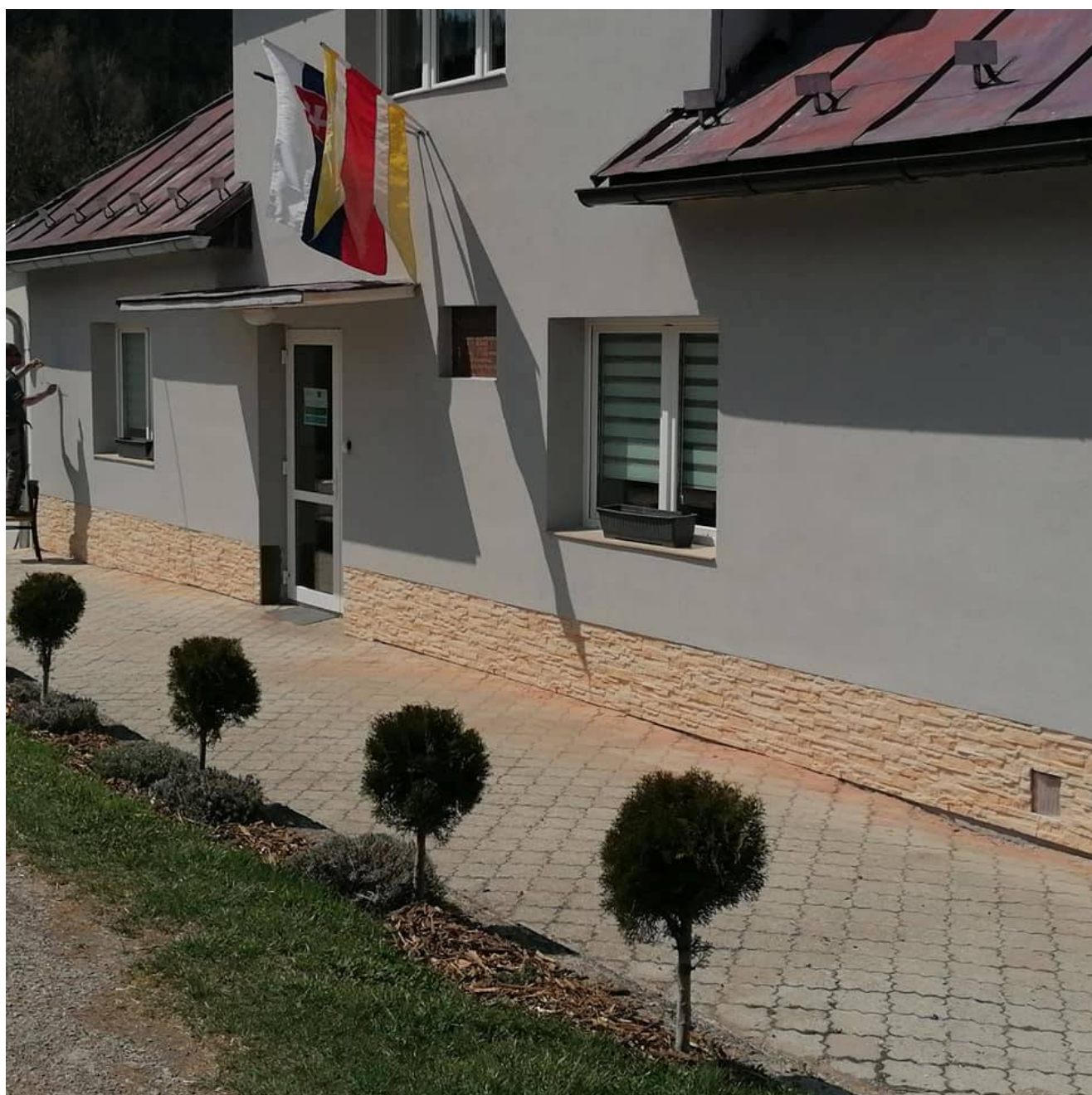
**Využitie iných zdrojov:** výborné, priemerné, slabé, žiadne

**Využitie regionálnych zdrojov (BBSK a pod.):** výborné, priemerné, slabé, žiadne

### Silné stránky

### Slabé stránky

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• dedinské prostredie</li> <li>• Pekná príroda, CHKO Poľana, tiché, čisté a pokojné prostredie</li> <li>• Pestovanie plodín na vlastných pozemkoch</li> <li>• Dedinský život-dedinský poľnohospodársky charakter -Existencia neobývaných domov vhodných na bývanie</li> <li>• Existencia zachovalých hospodárskych a poľnohospodárskych strojov (múzeum)</li> <li>• Ovládanie tradičných remesiel – tkanie kobercov a plátna, košíkárstvo a vyšívanie</li> <li>• Tradičné poľnohospodárstvo – silne zakorenené vzťahy k robote na pôde</li> <li>• Zachované tradície (máje, vatra)</li> <li>• Existencia chovu oviec, koní, kôz</li> <li>• Silne využívané, značené cyklotrasy, turistické a bežecké trate</li> <li>• Existencia a potenciál chalúp pre chalupárčenie</li> <li>• Kvalitný zdroj vody (mäkká voda)</li> <li>• Ľuďmi akceptovaný separovaný zber odpadu</li> <li>• Spokojní hubári - Hubársky kraj</li> <li>• Existencia poľnohospodárskeho družstva – možnosti zamestnania -Dostatok dreva na kúrenie</li> <li>• Kultúrna pamiatka v obci-zrubový dom 1880</li> <li>• Hasičský spolok</li> <li>• Strelnica, futbalové ihrisko-potenciál pre využitie</li> <li>• Vysoká zamestnanosť občanov</li> <li>• Výskyt opálov –drevný opál</li> <li>• Dobré medziľudské vzťahy</li> <li>• Skaly, pletenie povrazov do baní- história a tradície</li> <li>• Existencia domáceho hospodárenia</li> <li>• Záhrada bývalej školy – miesto športu a kultúry -Kultúrne leto – 7 víkendov podujatia</li> <li>• Životné prostredie – podmienky pre pestovanie liečivých bylín</li> <li>• Dobré počasie</li> <li>• 1/3 obyvateľov –hasiči</li> <li>• Skupina dobrovoľníkov v rozvoji obce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Vzdialenosť od mesta – dostupnosť</li> <li>• Dochádzanie za prácou, minimálne pracovné príležitosti v obci</li> <li>• Absencia zdravotného strediska v blízkom okolí</li> <li>• Nedostatočný záujem občanov o verejné dianie</li> <li>• Znečistený potok – zápach z odpadových vôd - Neudržiavané regionálne cesty-prístupová cesta do obce</li> <li>• Absencia spolkovej činnosti, internet nestačí</li> <li>• Málo nových prisťahovalcov</li> <li>• Nevyhovujúci stav miestnych ciest, nevybudovaná kanalizácia</li> <li>• Chýbajúca vidiecka turistika</li> <li>• Nedostatočné ubytovanie na súkromí</li> <li>• Zlý stav športových zariadení</li> <li>• Čierne skládky</li> <li>• Zaťaženie obce, nárast dopravy a znečistenie obce počas hubovej sezóny (až 100 áut denne)</li> <li>• Slabé značenie v obci</li> <li>• Nefungujúce mikroregionálne stretnutia-spolupráca</li> <li>• Nedostatočná organizovanosť v obci -37 neobývaných domov</li> </ul> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|









### Príležitosti

- Podporovať možnosť tichého oddychu
- Propagovať a zviditeľniť obec
- Dobudovať športový areál – klzisko,
- Podporovať služby pre turistov typu – chov koní a jazda a pod.
- Vybudovať náučný chodník o obci

### RIZIKÁ

- Divá zver – medvede
- Upadajúci kultúrno-spoločenský život
- Odchod mladých kvôli nedostatku pracovných príležitostí
- Povodne
- Masový cestovný ruch
- Nezáujem obyvateľov

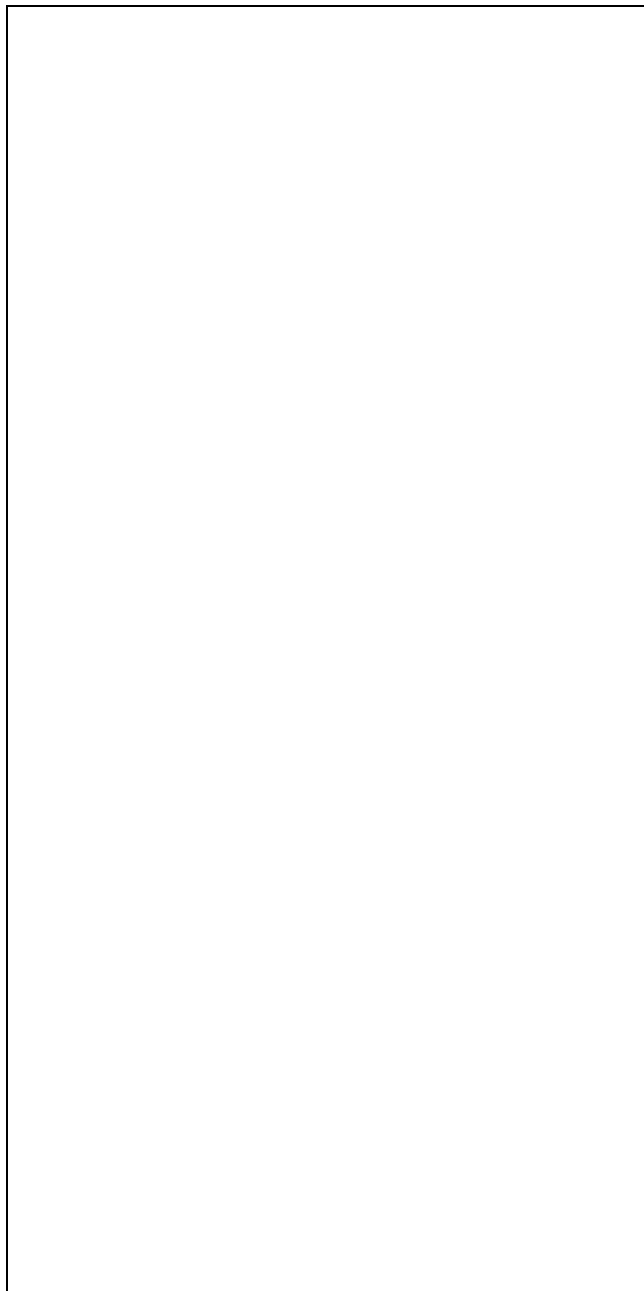
- Využiť možnosť ekologického poľnohospodárstva – chov hospodárskych zvierat a výroba bioproduktov a biopotravín
- Podporovať snahu vydávať noviny spolu so Strelníkmi a Ľubietovou
- Rozšíriť sociálne služby – varenie pre starších
- Zriadiť a propagovať ubytovaciu kapacitu pre turistov v obecných priestoroch
- Zpojzdiť kino – „raz za čas“, oživiť kultúrnospoločenský život
- Rozvíjať vidiecku turistiku – ubytovanie v súkromí
- Dovybaviť hasičský zbor
- Posilniť elektrickú sieť, lepšiť stav cestných komunikácií
- Regulovať vodné toky
- Zvyšovať povedomie ľudí za účelom rozvoja
- Rozprúdiť spoločenský život-vydávať noviny, využiť obecný rozhlas
- Zlepšiť ekonomické povedomie
- Rozvíjať salašníctvo
- Zlepšiť prístup na internet
- Zlepšiť technický stav obecných budov
- Vybudovať autobusovú zástavku (čakáreň)
- Vybudovať prístupovú cestu do cintorína a k zvonici (požiarnej zbrojnici)
- Pristaviť spoločenskú miestnosť ku kultúrnemu domu, na stretávanie sa mladých ľudí
- Pristaviť kotolňu na vykurovanie KD a obecného úradu, dobudovať sociálne zariadenia
- Vymeniť okná a zatepliť budovu KD a obecného úradu
- Vybudovať chodníky a obrubníky okolo parku
- Obnoviť vodné zdroje a válovy
- Rekonštruovať a dobudovať miestne komunikácie

### Vízia:

**Chceme, aby Povrazník bol veľkým gazdovským dvorom pre návštevníkov, aby sa domáci obyvatelia vrátili k pôde a učili k tomu ďalšie generácie.**

**Chceme, aby bol v Povrazníku podporovaný primeraný rozvoj cestovného ruchu s ohľadom na agro-environmentálny trvaloudržiateľný rozvoj, užšiu spoluprácu podnikateľských subjektov a s aktívnymi a informovanými občanmi.**

- Upraviť a dobudovať rigoly okolo miestnych komunikácií a priepustí na cestách – ako protipovodňové opatrenia
- Vybudovať amfiteáter a altánok na opekanie
- Vybudovať oddychové prístrešky na cyklotrasách
- Zriadiť múzejnú expozíciu
- Dobudovať zberný dvor a kompostáreň ✓  
Výstavba telocvične



### 3.2. VONKAJŠIA SWOT ANALÝZA (mikroregión)

| SILNÉ STRÁNKY                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | SLABÉ STRÁNKY                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"><li>• zachované a atraktívne prostredie nepoznačené priemyselnou výrobou</li><li>• prítomnosť chránených území prírody –CHKO Poľana</li><li>• čistá a zdravá krajina (čistý vzduch, voda, pôda)</li><li>• bohatá fauna a flóra, hubárska oblasť</li><li>• vysoká lesnatosť územia, dostatok drevnej suroviny</li><li>• výdatné vodné zdroje</li><li>• bohatstvo lovej zveri</li><li>• dramatický a zaujímavý terén s množstvom vyhlíadok na krajinu mikroregiónu</li><li>• zachované tradičné horské poľnohospodárstvo a pastierstvo</li><li>• kultúrne a historické hodnoty územia spojené s baníctvom a hutníctvom, kúpeľníctvom</li><li>• zachovalosť tradičnej remeselnej výroby</li><li>• organizácia kultúrno-spoločenských podujatí</li><li>• množstvo kultúrnych pamiatok (kostoly, objekty ľudovej architektúry)</li><li>• poloha mikroregiónu v spádovom území Banskej Bystrice</li><li>• existencia dopravného spojenia každej obce MR verejnou hromadnou (autobusovou) dopravou s mestom Banská Bystrica</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• nedostatočné využitie potenciálu krajiny pre rekreáciu a turistiku a hospodársku činnosť</li><li>• nízka miera využitia drevnej suroviny v MR</li><li>• nedostatočné využitie miestnych zdrojov</li><li>• množstvo technických objektov a plôch znehodnocujúcich krajinný obraz (kameňolomy, poľnohospodárske areály, smetiská, stožiarové trafostanice, vzdušné vedenia VN, NN, skokanský mostík)</li><li>• stacionárny až regresívny typ populácie</li><li>• nedobudovaná technická a sociálna infraštruktúra</li><li>• nedostatočné ekologické povedomie obyvateľstva</li><li>• nerozvinuté malé a stredné podnikanie</li><li>• nedostatočná propagácia územia, nerozvinutý informačný systém</li><li>• malá väzba na tradície a históriu obcí, absencia múzeí o tradíciách a histórii obcí</li><li>• chátrajúce objekty ľudovej architektúry</li><li>• neobývaný domový fond</li><li>• nevhodné objemové a architektonické riešenia objektov občianskej vybavenosti a objektov IBV</li><li>• málo pracovných príležitostí, odchod za prácou</li></ul> |

- existencia turistických trás, cyklotrás a lyžiarskych tratí
- mikroregionálne partnerstvo – RENTAR ✓  
vysoká biodiverzita krajiny

PRÍLEŽITOSTI

RIZIKÁ

- ✓ integrovaný rozvoj obce v rámci Miestnej akčnej skupiny BBGMP (program LEADER 2014 - 2020)
- ✓ rozvoj netradičného a extenzívneho poľnohospodárstva (pestovanie liečivých rastlín, včelárstvo, malé agrofarmy)
- ✓ využitie tradícií a znalostí predkov pri hospodárskom využití územia rozvoj lesného hospodárstva a poľovníctva
- ✓ zhodnocovanie drevnej suroviny na území MR
- ✓ možnosti obnovenia bývania v atraktívnom prostredí
- ✓ obnovu tradičných remesiel
- ✓ prepojenie poľnohospodárstva a lesného hospodárstva s obnovou tradičných remesiel (výroba dreveného riadu a náradia, tradičné spracovanie ľanu ...)
- ✓ prepojenie hospodárskeho využitia územia s rozvojom rekreácie a turistiky (agroturizmus, malé zoológické záhrady hospodárskych zvierat, hipoturistika, výroba kulinárskych špecialít ...)
- ✓ zapojenie historických daností, tradícií a ľudových zvykov pri rozvoji rekreácie a turistiky
- ✓ možnosti zimnej rekreácie (lyžovanie-beh, korčuľovanie)
- ✓ možnosti tradičnej letnej rekreácie spojenej s prírodnými, krajinárskymi a kultúrnymi hodnotami územia (cykloturistika, horská turistika, poznávacia turistika, zber lesných plodov)
- ✓ možnosti vidieckej rekreácie
- ✓ možnosti rozvoja netradičných športov (lukostreľba, horská cyklistika ...)
- ✓ rozvoj doplnkových služieb pre kúpeľníctvo v Brusne
- ✓ zvýšenie atraktívnosti a príťažlivosti územia (odstránením, prebudovaním, sanáciou, zakrytím neestetických krajinotvorných objektov)
- ✓ zvýšenie informovanosti o území
- ✓ zjednotenie identity obce v

- poškodenie prírodných hodnôt územia neuváženým rozvojom určitých aktivít v území
- strata identity a kultúrnych hodnôt
- nezáujem ľudí o veci verejné
- nedostatočná osвета a informovanosť
- nepripravenosť ľudí na podnikanie
- únik mladých a vzdelaných ľudí
- nevysporiadané vlastnícke vzťahy
- nedostatok peňazí
- uprednostnenie krátkodobých efektov
- problémy legislatívne, nedôsledná legislatívna podpora
- podceňovanie nutnosti spolupráce s odborníkmi z oblasti krajiny ekológie a plánovania
- neúnosný rozvoj motorovej dopravy a jeho tlak na prírodné a životné prostredie

- ✓ rámci mikroregiónu resp. Banskobystrického geoparku vytvorením loga a spoločnej propagácie
- ✓ zníženie emisného zaťaženia územia zmenou palivovej základne vykurovania domov na báze dreva
- ✓ rozvoj služieb v turizme
- ✓ zmena rodinných domov na rekreačné a pobytové
- ✓ ubytovanie na súkromí v spojení s tradičným poľnohospodárstvom



## 4. HODNOTENIE

### 4.1. Hlavné smery rozvoja obce *(v širších súvislostiach)*

#### POTENCIÁL MIKROREGIÓNU PRE TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ

- Atraktívne prírodné prostredie, ležiace na úpätí Nízkych Tatier, Poľany, s údolnou nivou rieky Hron, s prírodou nepoznačenou priemyselnou výrobou dáva predpoklady na rozvoj všetkých foriem cestovného ruchu a turistiky. Banskú minulosť územia je možné využiť v rámci cestovného ruchu ako súčasť Banskobystrického geomontánneho parku.
- Výdatné zdroje pitnej vody a minerálnych vôd zvyšujú atraktivitu územia a sú východiskom pre rozvoj kúpeľníctva.
- Menej vhodné podmienky pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu dávajú predpoklady pre rozširovanie tradičného horského poľnohospodárstva (salašníctvo, chov koní, včelárstvo, ovocinárstvo, pestovanie liečivých rastlín ...), s čím súvisia možnosti využitia pre agroturistiku.
- Lesný pôdny fond poskytujúci drevnú surovinu na výrobky z dreva, stavebný materiál a pre energetické využitie. Lesy s bohatým zastúpením lesnej zveri podmieňujú rozvoj poľovníctva. -Vodný tok Hrona tvorí rekreačný potenciál pre pobyt pri vode, pre vodné športy (splavovanie rieky) a spolu s čistými bystrinnými prítokmi dáva predpoklady pre rozvoj rybárstva a rybníčného hospodárstva.
- Aktivizácia obyvateľov a zvýšenie ich záujmu o veci verejné.
- Využitie zručností ľudí vo všetkých oblastiach poľnohospodárstva, v lesnom hospodárstve, v spracovaní drevnej suroviny a v remeselnej výrobe.
- Zaškolenie najmä mladých ľudí v poskytovaní služieb v cestovnom ruchu. Kvalitné a profesionálne služby sú základom úspechu v rozvoji všetkých druhov turizmu a rekreácie.
- Oživenie ľudových tradícií a zvyklostí, ktoré v uplynulých 50-tich rokoch takmer úplne zanikli, v objektoch ľudovej architektúry zriadenie expozícií ľudových tradícií, bývania a histórie jednotlivých obcí ale i mikroregiónu.
- Rozšírenie podnikateľských aktivít – v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, drevospracujúcich a potravinárskych remeslách, v tradičných ľudových remeslách, v službách pre rekreáciu a turizmus, v poľovníctve a doprave.
- Založenie, resp. obnovenie tradície trhov, jarmokov, kultúrnych festivalov a športových súťaží spoločne s obcami iných mikroregiónov, resp. udržanie a rozširovanie už existujúcich kultúrnych podujatí a aktivít. -Výbudovanie cyklotrasy vedúcej všetkými atraktívnymi miestami mikroregiónu a spájajúcej všetky obce mikroregiónu.

#### ODSTRÁNENIE NEDOSTATKOV, KTORÉ BRZDIA ROZVOJ MIKROREGIÓNU

- Vybudovanie chýbajúcej a zastaranej technickej infraštruktúry v čo najkratšom čase. Využiť k tomu všetky dostupné možnosti získavania finančných prostriedkov z podporných zdrojov.

- Budovanie efektívnej a modernej verejnej správy posilnením inštitucionálnych kapacít a modernými technológiami
- Ochrana životného prostredia, zabezpečenie protipovodňovej ochrany a
- Rozšírenie siete zariadení sociálnej infraštruktúry o zložky, ktoré obohatia ponuku pre obyvateľov i návštevníkov.
- Vytvorenie nových pracovných príležitostí, ktoré pozdvihnú ekonomickú silu mikroregiónu, čo sa následne prejaví v priaznivejšom demografickom vývoji obcí, rozvoji sociálnej infraštruktúry obcí, v lepšej údržbe domového fondu i verejných priestranstiev.
- Vybudovanie ubytovacích a stravovacích kapacít, predovšetkým s využitím existujúcich objektov po ich rekonštrukcii. Systém založiť na malokapacitnom rodinnom a penziónovom spôsobe ubytovania a stravovania.
- Vybudovanie nových turistických a cykloturistických trás, odpočinkových, vyhliadkových a orientačných miest pre turistov.
- Vybudovanie informačného centra mikroregiónu s poskytovaním komplexných služieb, s prípadným spojením s cestovnou kanceláriou a s prepojením na celoštátny a medzinárodný informačný systém cestovného ruchu. Zlepšenie propagácie jednotlivých obcí a celého mikroregiónu.
- Zvýšenie osvedy obyvateľstva prostredníctvom miestnych novín a informačných tabúl.

#### VÝHODY A NEVÝHODY OBCE Z HĽADISKA POLOHY V REGIÓNE

##### 1. VÝHODY Z HĽADISKA POLOHY:

Obec je prejazdná a priechodná v rámci mikroregiónu, čo zlepšuje dostupnosť do obce ako aj frekvenciu spojov hromadnej dopravy vrátane železničnej pre obyvateľov. Obec sa nachádza v území s bohatými prírodnými hodnotami s predpokladmi rozvoja.

- Územím prechádza horehronská rozvojová os druhého stupňa.
- Poloha v spádovom území krajského mesta Banskej Bystrice s dostupnosťou nadštandardnej dopravnej infraštruktúry. Mestá Banská Bystrica, Brezno a Zvolen plnia pre záujmové územie funkciu sídiel s vyššou občianskou vybavenosťou a aj funkciu centier zamestnanosti. -Zvolenská kotlina je ťažiskovým dopravným priestorom Slovenska, v ktorom sa križujú medzinárodné / celoštátne významné diaľkové ťahy v smere: západ - východ a sever - juh -V priestore Banská Bystrica – Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač) /.
- Územím prechádza železničná trať Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany, prepájajúca ŽSR s európskou železničnou sieťou.
- Atraktívna krajina, vyvážená krajinná štruktúra, dramatický a zaujímavý reliéf.
- V území sa nachádzajú strediská cestovného ruchu nadregionálneho, celoštátneho až medzinárodného významu s perspektívami ďalšieho rozvoja.
- Unikátne kultúrno – historické zázemie v mikroregióne.

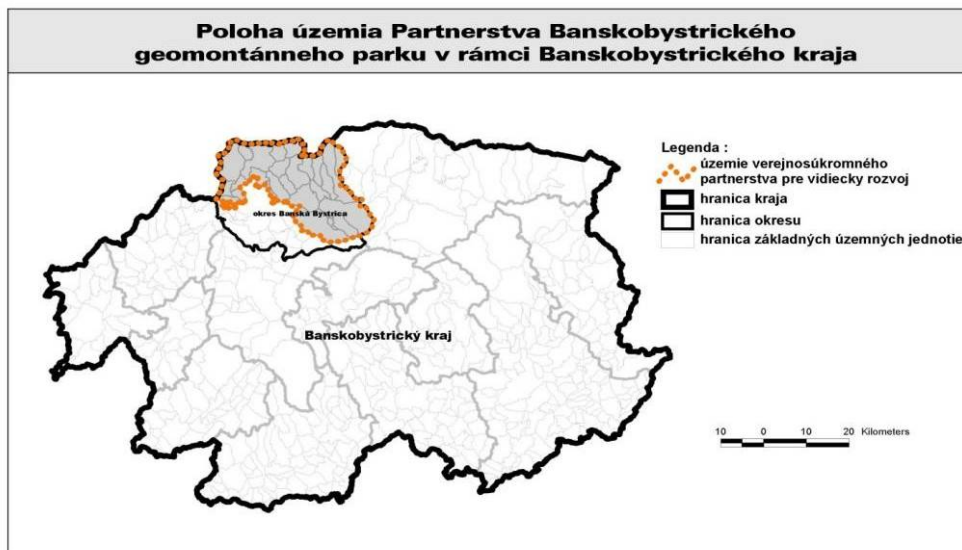
##### Miestni obyvatelia vidia z hľadiska polohy a lokality obce:

**VÝHODY :** Poloha obce Povrazník je v nádhernom prírodnom horskom prostredí bohatom na lesné plody. Územie obce je povestným „hubárskym rajom“. Dostupnosť za prácou do miest Banská Bystrica a Brezno je priaznivá. Výhodou je poľnohospodárska pôda a výborné predpoklady pre hospodárenie s pôdou a chov poľnohospodárskych zvierat. Poloha obce a vzdialenosť od hlavnej komunikácie B.Bystrica-Brezno jej dáva predpoklady pre menšie narušenie pokoja a života v obci.

Z hľadiska porovnania s obcami okresu Banská Bystrica a mikroregiónu RENTAR komparatívnu výhodu v obci Povrazník možno vidieť v polohe obce v hodnotnom krajinnom prostredí so zachovanou formou hospodárenia s pôdou v úzkom kontakte s prírodným prostredím. Ide o obec ďaleko v horskom prostredí na náhornej plošine s dostatkom poľnohospodárskej pôdy. Obec má predpoklady pre poľnohospodársku výrobu a k nej doplnkové činnosti. Ide o typ vidieckej obce bez výrazných mestských vplyvov a negatívnych dopadov na spôsob a kvalitu života. Najväčšou výhodou je fakt, že domáce obyvateľstvo má významné zručnosti v hospodárení s pôdou a chovom hosp. zvierat.

Ďalšou dôležitou komparatívnou výhodou je samotné budovanie Banskobystrického geoparku. Územie disponuje takým potenciálom, ktorý ho zvýhodňuje oproti ostatným územiám práve v existujúcej primárnej ponuke geoparku, ktorú územie partnerstva poskytuje.

Obec je členom verejno-súkromného partnerstva Banskobystrický geomontánný park, v rámci ktorého realizuje aj regionálny rozvoj prístupom LEADER s dopadom na rozvoj obce už od roku 2009.



## 2. NEVÝHODY Z HĽADISKA POLOHY:

Obec nemá veľmi významnú históriu v porovnaní s inými obcami mikroregiónu, historicky bola viac poľnohospodárskou obcou bez bohatších tradícií. Obec je dosť vzdialená od hlavnej trasy hlavnej cesty B.Bystrica – Brezno až 12,5 km. Dochádzka za prácou je náročná z ohľadom na vzdialenosť obce nielen od hlavnej cesty ale aj od oboch miest.

## **STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČASŤ**

### Strategická a Programová časť obsahuje :

1. zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce
2. inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
3. finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
4. systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov,
5. časový harmonogram realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce. **Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.**

Schválenie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis, je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2 zák. č. 539/2008 Z.z.

## 1. STRATEGICKÝ CIEĽ A OPATRENIA (plánovacie obdobie 2025 – 2034)

Cieľ rozvoja :

**Zlepšenie podmienok bývania a života v obci Povrazník, rozvoj udržateľného vidieckeho cestovného ruchu s hlavným zameraním na agroturistiku so zachovaním kvality dedinského života a životného prostredia v obci a okolí .**

### ŠPECIFICKÉ CIELE (Priority)

**Špecifický cieľ č.1: Zlepšenie a udržanie vidieckej krajiny a životného prostredia**

**Špecifický cieľ č.2: Budovanie dedinskej komunity a zlepšenie životných podmienok obyvateľov**

**Špecifický cieľ č.3: Rozvoj služieb a podnikania vo vidieckom prostredí**

**Špecifický cieľ (priorita) č. 1 : Zlepšenie a udržanie vidieckej krajiny a životného prostredia**

#### Zdôvodnenie:

Obec **Povrazník** sa nachádza v hodnotnom prírodnom prostredí s nádherným vzhľadom krajiny. Pre zachovanie prírodného a krajinného potenciálu budúcim generáciám je potrebné venovať vyššiu pozornosť zlepšeniu kvality životného prostredia. Je potrebné zvýšiť starostlivosť nielen o zložky životného prostredia – voda, pôda, ovzdušie, horniny a biota, ale aj zabezpečiť komplexnú starostlivosť o krajinu ako celok. Na zabezpečenie tohto cieľa je nevyhnutne potrebná osвета obyvateľstva obce, vlastníkov pôdy a užívateľov územia. Obec zabezpečuje čiastočné riešenie odpadového hospodárstva napriek tomu vznikajú „čierné skládky odpadu“. Vysoký potenciál má obec vo využívaní obnoviteľných zdrojov energie (drevo, štiepka, voda, pôda, biomasa, bioplyn, malé vodné elektrárne), ktoré sú riešením aj pre problémy s neobhospodarovanými TTP a drevným odpadom z lesných ekosystémov. Stav technickej a dopravnej infraštruktúry v obci je neuspokojivý. Pre ďalší rozvoj obce je nevyhnutné dobudovať a rekonštruovať technickú infraštruktúru a riešiť stav dopravnej infraštruktúry (kanalizácia a ČOV, vodovod, miestne komunikácie a chodníky pre peších).

Podstatou skvalitnenia životného prostredia je skvalitnenie vzhľadu obce, verejných priestranstiev a súkromných priestorov, aby sa stali príťažlivými pre obyvateľov a návštevníkov obce. Obec nemá zhotovené architektonické štúdie riešenia vzhľadu verejných priestranstiev a zelene v obci, ktoré potrebujú bezodkladnú obnovu. Prostredie

obce potrebuje zvýšenú starostlivosť v oblasti úprav verejných priestranstiev, budovania oddychových zón, rekonštrukcií autobusových zástaviek a starostlivosti o zeleň. Pre zvýšenie kvality životného prostredia obce je charakteristickým obraz obce a krajiny v duchu tradičnej dediny so zachovaním jej pôvodnej kompozície a architektonických prvkov.

#### **Opatrenia:**

1. **Zvýšiť environmentálne povedomie a kvalitu životného prostredia**
2. **Obnoviť dedinu a vidiecku krajinu a zlepšiť stavebnotechnický stav obce**

#### **Opatrenie č. 1.1. Zvýšiť environmentálne povedomie a kvalitu životného prostredia**

##### **Aktivity (investície):**

1. zavádzanie udržateľného a efektívneho hospodárenia s miestnymi zdrojmi
2. aktivity zamerané na zamedzenie a likvidáciu „čiernych“ skládok (prevencia, kampaň, zberne, uskladňovanie a recyklácia triedeného odpadu a pod., atď.),
3. ochrana prírodných zdrojov a hodnôt a budovanie ekologickej stability
4. zavádzanie technológií „čistej“ a neškodnej (na ŽP) výroby
5. zavádzanie využívania alternatívnych zdrojov energie (BIOMASA, BIOPLYN, solárna energia, malé vodné elektrárne atď.)
6. zavádzanie alternatívnych foriem likvidácie odpadových vôd (malé domové a skupinové ČOV a pod)
7. rekonštrukcia a modernizácia existujúcej technickej infraštruktúry (vodovod, kanalizácia, zdroj pitnej vody, apod.)
8. riešenie hromadnej dopravy počas zvýšenej nárazovej návštevnosti vybudovaním spevnených a prírodných parkovísk (hubárska sezóna)
9. aktivity zamerané na protipovodňové opatrenia (úpravy a regulácie potokov a vodných tokov, riešenie odvodnenia z miestnych spevnených komunikácií - rigoly, priekopy, odvodnenie Jaseňovho vrchu atď.)
10. zlepšenie efektivity likvidácie tuhého komunálneho odpadu a separovaného zberu odpadu z domácností a verejných objektov (zberné dvory, kompostoviská, kompostárne a pod.)
11. zlepšenie efektivity likvidácie odpadu z poľnohospodárskej výroby (zberný dvor, kompostovisko )
12. aktivity zamerané na osvetu a výchovu obyvateľstva v oblasti starostlivosti o krajinu a životné prostredie(prednášky, semináre, letáky ...)
13. aktivity zamerané na zvýšenie environmentálneho povedomia detí a mládeže (venovať sa všetkým vekovým kategóriám)
14. aktivity environmentálnej osvetu pre návštevníkov obce

#### **Opatrenie č. 1.2 Obnoviť dedinu a vidiecku krajinu a zlepšiť stavebnotechnický stav obce**

##### **Aktivity (investície):**

1. realizácia obnovy obce v duchu Programu obnovy dediny
2. aktivity na záchranu architektonických hodnôt a obnovu ulice a verejných priestorov (projekt obnovy dediny, architektonické a urbanistické štúdie, design vidieckeho priestoru apod.)
3. zachovávanie tradičného obrazu dediny (osadnícke osídlenie, ľudová architektúra, krajina, pôvodná zeleň apod.)

4. obnova stavebného potenciálu obce a podpora multifunkčného využitia obecného nehnuteľného majetku (výraz prvku, domu, ulice, verejných objektov a priestorov, siluety obce, zeleň, oplotenia, obecný úrad, kultúrny dom, a pod.)
5. obnova kultúrnych a prírodných pamiatok (zapísaných v ÚZPF), obnova architektonických, technických pamiatok a objektov s miestnou kultúrnou hodnotou (kaplnky, zvonice, sakrálne stavby, pamätníky atď.)
6. príprava architektonických riešení verejných priestranstiev, drobná architektúra oddychových zón
7. rekonštrukcia, úprava a údržba verejných priestranstiev (detské ihriská, oddychové zóny s lavičkami, zeleň v obci, cintorín,)
8. obnova existujúceho domového fondu s využitím prírodných materiálov (drevo, kameň) s viacstranným využitím (informačné tabule, tržničky, atď.),
9. údržba a aktivity starostlivosti o krajinné prostredie (obnova lúčnych, lesných plôch a pod.)
10. obnova a následná starostlivosť o prírodné lokality (korytá potokov, prameňov a minerálnych prameňov, odpočívadlá, chodníky, apod.)
11. ochrana prírodných zdrojov a hodnôt a budovanie ekologickej stability vrátane spodných vôd a minerálnych prameňov
12. obnova a údržba krajiny a ekologickej stability, eliminácie erózie pôd, obnova a údržba lesných komunikácií, obnova lesa prirodzeným omladením

#### **Ukazovatele (merateľné indikátory):**

- zlepšenie hodnôt kvality zložiek životného prostredia
- počet zapojených domácností do separovaného zberu
- rozsah ušetrených zdrojov na zber tuhého komunálneho odpadu
- počet zberných nádob
- počet zlikvidovaných skládok TKO
- počet zriadených plôch pre odpadové hospodárstvo
- počet realizovaných zariadení čistenia odpadových vôd
- počet zariadení na výrobu energie
- počet realizovaných krajinnoeologických opatrení
- počet jednotiek dĺžky protipovodňových úprav
- stupeň zlepšenia kvality prírodného prostredia katastra obce
- hodnota zníženia negatívnych vplyvov na zložky životného prostredia
- počet jednotiek plochy rekultivácií
- počet osvetových materiálov pre verejnosť
- počet osvetových materiálov pre návštevníkov obce
- počet km vybudovanej kanalizácie
- počet vybudovaných ČOV (obecné, domové a skupinové)
- počet napojených domácností na ČOV
- počet km zrekonštruovaného a novo - vybudovaného vodovodného potrubia
- počet zrekonštruovaných obytných domov
- počet zrekonštruovaných obecných budov na budov s multifunkčným využitím (školy, obecné úrady, kultúrne domy ...)
- počet zrekonštruovaných autobusových zastávok
- počet obnovených verejných priestranstiev

- počet pripravených architektonických riešení verejných priestranstiev
- počet programov, súťaží a pozitívnych príkladov v obnove objektov
- počet obnovených kultúrnych a prírodných pamiatok zapísaných v UZPF
- počet obnovených architektonických a technických pamiatok
- počet prednášok, seminárov a podujatí zameraných na životné prostredie a starostlivosť o krajinu

#### **Oprávnení užívateľa opatrení :**

pre Opatrenia č. 1.1. - obec, miestne iniciatívy, podnikatelia, inštitúcie, školy

pre Opatrenia č. 1.2. - obec, vlastníci pozemkov a objektov, miestne iniciatívy, podnikatelia hospodáriaci s pôdou, užívatelia pôdy

### **Špecifický cieľ (priorita) č.2: Budovanie dedinskej komunity a zlepšenie životných**

### **podmienok obyvateľov**

#### **Zdôvodnenie:**

Počet obyvateľov v obci Povrazník v posledných rokoch mierne klesá. Obec nemá pripravené zámery rozvoja nových obytných rozvojových plôch. Má vysoký potenciál pre rozvoj bývania v kvalitnom horskom prostredí. O nové bývanie mimo zastavanej časti obce v obci však nie je dostatočný záujem. Z toho dôvodu obec nemá pripravené rozvojové plochy, ani územný plán. V obci je niekoľko domov/ bytov neobývaných. Je potrebné zvýšiť záujem o bývanie v obci predovšetkým obyvateľov z miest. Je potrebné sa viac ako na novú výstavbu orientovať na rekonštrukciu pôvodných domov za účelom bývania resp. rekreácie s cieľom využívať pokojné „dedinské“ prostredie pre život. K tomu je nevyhnutné dobudovanie základnej technickej a sociálnej infraštruktúry. Obyvatelia obce zameriavajú svoju pozornosť na obnovu existujúceho potenciálu domov a bývanie v obci považujú za kvalitné zázemie relaxu ekonomicky aktívneho ako aj staršieho obyvateľstva. Vidiecke prírodné prostredie obce predstavuje vhodný rozvojový potenciál s možnosťou využitia prírodných zdrojov nielen v bývaní ale aj v oddychových a relaxačných aktivitách ako napr. šport, turistika, podujatia a iné. Sociálna starostlivosť o obyvateľov je zabezpečovaná opatrovateľskými službami v okolitých obciach podľa potreby a požiadaviek. V rámci zámerov zvyšovania počtu obyvateľov je nutné dobudovanie niektorých základných služieb obyvateľstvu na dostatočnú úroveň. Väčšina dostupných služieb sa nachádza v obci Strelníky a Ľubietová.

Pre zabezpečenie vidieckej identity a vzťahu k prostrediu je potrebné budovanie regionálnej výchovy v ZŠ blízkyh obcí. Pre obyvateľov obce nie sú v súčasnosti vytvorené takmer žiadne možnosti zamestnať sa. Obyvatelia za prácou väčšinou dochádzajú a to do okresného mesta Banská Bystrica, resp. do Ľubietovej a Slovenskej Ľupče. S cieľom zapojiť obyvateľstvo obce do rozvojového a pracovného procesu, je potrebné vytvoriť podmienky a realizovať vzdelávacie a informačné aktivity za účelom pre zvyšovanie zručností, vzdelanostnej úrovne, jazykovej zdatnosti, informovanosti o možnostiach získavania finančných prostriedkov a následne zabezpečiť podporu pri začatí podnikania, samo zamestnania a pod. Všetky aktívne subjekty obce by mali viac navzájom spolupracovať a informovať sa. Jednou z príčin je aj nedostatočná informatizácia a modernizácia verejnej správy tak, aby bolo možné zabezpečiť intenzívnejšiu spoluprácu s miestnymi a regionálnymi zamestnávateľmi, štátnymi lesmi a inými aktívnymi subjektami pôsobiacimi v obci a zapájať ich do rozvoja.

#### **Opatrenia:**

1. **Aktivizovať obyvateľov pre budovanie miestnej komunity a zvýšiť miestne povedomie**
2. **Zlepšiť podmienky pre bývanie a služby obyvateľstvu**

**Opatrenie č. 2.1. Aktivizovať obyvateľov pre budovanie miestnej komunity a zvýšiť miestne****povedomie****Aktivity (investície):**

1. aktivity zamerané na zvýšenie miestneho povedomia a lokalpatriotizmu obyvateľstva
2. aktivity zamerané na zapájanie aktívnych subjektov do činnosti obce a mikroregiónu
3. podpora aktivít zameraných na začlenenie obyvateľov do občianskeho a pracovného života
4. podpora začínajúcich podnikateľov MSP
5. aktivity pre zvýšenie zamestnanosti a sociálnu inklúziu znevýhodnených a sociálne slabších skupín obyvateľstva
6. aktivity na rozvoj športu a záujmových činností
7. aktivity na podporu koordinácie rozvoja a spoločné programy riadenia rozvoja (rozvojové dokumenty, územné plány, koncepcie, stratégie, projekty a iné),
8. aktivity na posilnenie miestneho manažmentu územia obce (spolurozhodovanie, spolupráca, spoluzodpovednosť a pod.)
9. aktivity na podporu združovania zdrojov a zakladanie koordinačných združení (partnerstvá, spoločné produkty a projekty, zimná údržba, sociálna pomoc, apod.),
10. podpora získavania skúseností v oblasti marketingu obce (účasť na podujatiach, spolupráca, exkurzie, a i.),
11. zlepšenie informovanosti o dianí v obci
12. aktivity zamerané na motiváciu pre nárast obyvateľstva a dosiahnutie výstavby a obnovy objektov bývania – programy obnovy, súťaže, pozitívne príklady
13. aktivity zamerané na zvýšenie zručností obyvateľstva obce (vzdelávacie, rekvalifikačné a motivačné programy atď.),
14. aktivity na podporu zlepšenia informovanosti obyvateľstva o možnostiach samozamestnania, zamestnania a o dianí v obci a mikroregióne (web, obecné noviny, rozhlas obecné tabule, informačné kampane, vybavenie na tlač periodík apod... ),
15. aktivity na podporu zlepšenia komunikácie v obci aj medzi obcami a miestnymi rozvojovými aktérmi (občania, inštitúcie, podniky, organizácie atď.)-stretnutia, facilitácia, web diskusie online, dotazníky, prieskumy apod.),
16. podpora aktivít rozvoja činnosti spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení zameraných na podporu pozitívneho rozvoja jednotlivých oblastí života v obci (priestory, vybavenie pre činnosť, organizovanie podujatí apod.),
17. podpora aktivít práce s deťmi a kultúrnospoločenských aktivít pre mládež
18. podpora existujúcich a vznik nových záujmových združení a spolkov,
19. podpora aktivít kultúrno-spoločenského života obce,
20. organizovanie obecných a mikroregionálnych podujatí (súťaže, futbalové turnaje, folklórne slávnosti, športové podujatia, koncerty, apod.),
21. aktivity na podporu rozvoja kultúrno-spoločenských podujatí,
22. obnova a podpora miestnych a regionálnych tradícií vo všetkých oblastiach života obce
23. podpora programov proti kriminalite

**Opatrenie č. 2.2. Zlepšiť podmienky pre bývanie a služby obyvateľstvu****Aktivity (investície):**

1. zavádzanie inovatívneho prístupu rozvoja vidieckej obce a vidieckeho mikroregiónu s využitím miestneho potenciálu územia a endogénnych zdrojov „zdola nahor“



2. územná príprava rozvojových lokalít pre bývanie a vybavenosť, príprava stavebných pozemkov pre bývanie a územnoplánovacia príprava (majetko-právne vysporiadanie, územný plán, technická a dopravná infraštruktúra, a i.)
3. zlepšenie základných služieb a malej infraštruktúry a prístupu k miestnym službám
4. modernizácia infraštruktúry efektívnej verejnej správy a dovybavenie infraštruktúry pre poskytovanie služieb obyvateľstvu
5. zavádzanie elektronizácie do verejného života obce (samospráva, škola, knižnica, archív atd.)
6. rekonštrukcia a obnova verejných budov (obecný úrad, stará škola, zvonica apod.)
7. rekonštrukcia prístupovej cesty do obce, eliminácia zosuvov pôdy
8. rekonštrukcie a budovanie miestnej dopravnej infraštruktúry – (chodníky pre peších, odstavné plochy a parkoviská, miestne komunikácie a premostenia)
9. dobudovanie miestnych komunikácií (oporné múry, odvodnenie, spevnenie a pod.),
10. dobudovanie asphaltovej komunikácie cez Povrazník na Ponickú Hutu
11. vybudovanie nových parkovacích miest
12. budovanie a rekonštrukcia rozvodov elektrického vedenia (zvýšenie kapacity, káblovanie do zeme, rekonštrukcie zdrojov atď.)
13. rekonštrukcia verejného rozhlasu
14. rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) - aktivity na zlepšenie signálu mobilných operátorov a prístupu k internetu
15. podpora zvyšovania štandardu bývania v porovnaní z EÚ štandardami
16. aktivity na zlepšenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti (dobrovoľná sociálna a zdravotnícka pomoc, klub dôchodcov, opatrovatelstvo a iné)
17. zavádzanie alternatívnych foriem adaptability a starostlivosti o starších, sociálne slabších a neprispôsobivých obyvateľov
18. aktivity sociálnej pomoci starším a imobilným obyvateľom
19. aktivity pre mobilnú pomoc lekára,
20. budovanie zariadení základnej vybavenosti pre obyvateľov
21. zavádzanie bezbariérových prístupov do verejných objektov a objektov služieb
22. budovanie zariadení pre deti predškolského veku,
23. budovanie zariadení pre verejnosť na podporu zachovania kvality verejného života (kultúrne stánky, knižnice, cintoríny, domy smútku a pod) s bezbariérovým prístupom,
24. budovanie a rekonštrukcie objektov pre združovanie záujmových skupín, klubovne, herne a pod.
25. budovanie a rekonštrukcie zariadení pre šport a oddych (telocvične, ihriská, tribúna, šatne a i)
26. budovanie a rekonštrukcia zariadení pre kultúru a klubovú činnosť (obnova klubových zariadení pre mládež a dôchodcov, letné kino, amfiteáter apod.)
27. zlepšenie podmienok pre požiarnu bezpečnosť, (rekonštrukcia požiarnej nádrže, modernizácia, vybavenie a pod.)
28. zvyšovanie bezpečnosti a ochrana majetku obyvateľov
29. budovanie efektívnej verejnej správy optimalizáciou procesov a organizácie, bojom proti korupcii a efektívnou správou daní
30. zavádzanie procesov participatívneho plánovania a rozhodovania o živote a rozvoji v obci
31. rozvoj služieb verejnej správy

**Ukazovatele (merateľné indikátory):**

- počet pripravených stavebných pozemkov

- počet nových resp. zrekonštruovaných domov pre mladé rodiny
- počet vybudovaných zariadení vybavenosti pre obyvateľov
- počet dobrovoľníkov v dobrovoľnej sociálnej a zdravotníckej pomoci,
- počet modernizovaných zariadení občianskej vybavenosti
- počet nových plôch a zariadení športu, kultúry a oddychu
- počet asanovaných objektov
- počet rekonštruovaných obytných objektov
- počet nových verejných služieb obyvateľstvu
- počet nových verejných bezbariérových vstupov
- počet nových bytových jednotiek
- počet km nových alt. obnovených prístupových komunikácií
- počet km vybudovaných, obnovených chodníkov pre peších
- počet m<sup>2</sup> vybudovaných odstavňných plôch
- počet rekonštruovaných premostení
- počet km rekonštruovaných miestnych komunikácií
- počet m podzemného elektrického vedenia
- počet domácností pripojených na internet
- počet bodov prístupných k verejnému internetu
- dĺžka rekonštruovaných sietí technickej infraštruktúry
- počet vzdelávacích, rekvalifikačných a motivačných programov
- počet vyškolených obyvateľov
- počet web stránok, obecných novín zameraných na informovanie obyvateľstva
- počet verejne dostupných internetových bodov v obci
- počet elektronických programov v obci
- počet výtlačkov obecných novín, periodík
- počet zriadených obecných tabúl
- počet verejných stretnutí
- počet facilitácií, prednášok
- počet zapojených občanov do dotazníkového prieskumu
- počet podporených spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení
- počet vzniknutých záujmových združení a spolkov
- počet programov práce s verejnosťou
- počet organizovaných podujatí
- počet účastníkov na podujatiach
- počet obyvateľov zapojených do aktivít
- počet zapojených aktívnych subjektov do činnosti na veciach verejných

- počet aktivít zameraných na zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva
- počet vekových skupín zapojených do aktivít zameraných na zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva
- počet obyvateľov začlenených do občianskeho a pracovného života
- počet rozvojových dokumentov, územných plánov, koncepcií, stratégií, projektov
- počet založených partnerstiev
- počet spoločných projektov
- počet podujatí, študijných ciest, exkurzií
- počet obnovených tradícií

#### Oprávnení užívateľa opatrení :

pre Opatrenia č. 2.1. - obec, miestne iniciatívy v rozvoji, kultúre, vzdelávaní, športe

pre Opatrenia č. 2.2. - obec, podnikatelia, inštitúcie a organizácie, subjekty podnikajúce v službách

verejnosti, miestne iniciatívy v rozvoji, charite a sociálnych službách

#### Špecifický cieľ (priorita) č. 3:

#### Rozvoj služieb a podnikania vo vidieckom prostredí

#### Zdôvodnenie:

Obce v mikroregióne vrátane obce Povrazník majú dostatočný potenciál pre rozvoj podnikania v oblasti remeselnej výroby, spracovania dreva, poľnohospodárstva, včelárstva, poľovníctva, agroturistiky a predovšetkým cestovného ruchu. Mimo poľnohospodárskej výroby sa v obci takmer nepodniká. Miestne zdroje nie sú dostatočne využívané, zanikajú pôvodné remeslá využiteľné napr. v cestovnom ruchu. Kultúrno-historický potenciál obce je v uspokojivom stave. Cykloturistika, pešia a náučná turistika, bežecké trate nie sú na dostačujúcej úrovni. V obci nie sú vybudované ubytovacie a stravovacie zariadenia. Ubytovanie na súkromí prakticky neexistuje. Chýba tu ponuka služieb pre hostí z okolia napr. kúpeľných hostí, turistov a chýba produkt-cieľ návštevy obce. Orientačný systém v obci taktiež chýba ako aj turisticko-informačná kancelária resp. iná podobná služba.. Informácie turistom poskytuje len obecný úrad. Propagácia obce je minimálna, chýbajú obecné a mikroregionálne propagačné materiály. Obec takmer nevyužíva svoje tradície, históriu ako aj prírodný potenciál v prospech vlastnej ekonomickej prosperity. Spolupráca na regionálnej úrovni je v rámci budovania regionálneho produktu CR v náučnopožívacom turizme tzv. „Banskobystrický geopark“, ktorý je jedným z troch geoparkov Slovenska práve v regióne Banská Bystrica.

#### Opatrenia:

1. Zvýšiť atraktivitu a pripravenosť obce na rozvoj CR
2. Rozvoj podnikateľského prostredia v poľnohospodárstve a službách cestovného ruchu

### **Opatrenie č. 3.1. Zvýšiť atraktivitu a pripravenosť obce v cestovnom ruchu**

#### **Aktivity (investície):**

1. podpora rozvoja cestovného ruchu (konceptia CR, tvorba produktov, ponuka služieb a pod.)
2. aktivity marketingu a propagácie vidieckeho cestovného ruchu
3. budovanie komplexných priestorov letnej a zimnej turistiky
4. budovanie verejných investícií na zvyšovanie atraktivity územia (prístupy k minerálnym prameňom, gazdovské dvory a školy remesiel, rozhľadňa, amfiteáter a pod.)
5. budovanie mikroregionálnej siete turistických trás (cyklistika, lyžovanie, korčuľovanie, turistika, beh, náučné chodníky ai.)
6. budovanie náučných, kultúrno-poznávacích a tématických produktov a trás (banícka história, história SNP, geologické a prírodné hodnoty, Banskobystrický geopark atd.)
7. aktivity zamerané na údržbu a značenie všetkých existujúcich a nových trás (bežkárské a zjazdové trate, turistické, cyklistické, náučné ai.)
8. budovanie oddychových miest s prístreškami na trasách turistických, náučných chodníkov a cyklotrás
9. tvorba a budovanie informačného a orientačného systému v obci a krajine pre turistov (informačná kancelária, poradenské služby, orientácia v obci a pod.),
10. budovanie a rekonštrukcie odstavných priestorov pre dopravu turistov
11. aktivity na zlepšenie informovanosti pre návštevníka
12. aktivity zamerané na propagáciu obce a mikroregiónu (propagačné materiály, web stránky o obci a mikroregióne a pod.),
13. dobudovanie pamätnej izby, dobudovanie obecného múzea
14. aktivity na odstránenie objektov znehodnocujúcich prostredie
15. nadobecné aktivity spoločnej propagácie obce, mikroregiónu a turistických lokalít (organizovanie súťaží, kongresov, výstav, podujatí, prezentácií apod.)
16. aktivity na zlepšenie informovanosti pre návštevníka (letáky a informačné materiály, sprievodcovstvo a pod.)
17. budovanie doplnkových podujatí blízky strediskám zimnej a letnej turistiky a kúpeľom (salaš, zručnosti, simulácie povstaleckých bojov, života baníkov, partizánov, divadlo, ryžovanie zlata a pod.)
18. podpora rozvoja malých a stredných podnikov v cestovnom ruchu

### **Opatrenie č.3.2. Rozvoj podnikateľského prostredia v lesníctve, poľnohospodárstve a službách**

### **cestovného ruchu**

#### **Aktivity (investície):**

1. modernizácia, zlepšenie a rozvoj poľnohospodárskej výroby a lesného hospodárstva v súlade so zachovaním krajinného obrazu obce
2. diverzifikácia poľnohospodárskych a lesohospodárskych činností v turizme (agroturistika, malé výrobné, prezentácia výroby, gazdovské domy apod.)
3. podpora malých, mladých farmárov, podpora rozvoja malých, rodinných agrofariem s využitím aj v turizme
4. aplikácia moderných foriem hospodárenia s pôdou aj zavádzaním spoločných hospodárskych dvorov

5. investície do nepoľnohospodárskych činností, podpora živnostníkov, remeselníkov a pod.
6. finalizácia produkcie výroby s uplatnením predaja v miestnom až regionálnom rozsahu
7. investície do spracovania a marketingu poľnohospodárskych produktov
8. budovanie doplnkových komerčných služieb, zariadení a prevádzok blízky strediskám zimnej a letnej turistiky a existujúcich zariadení cestovného ruchu (požičovne, krajičrstva, opravovne, nákupné stredisko a pod.)
9. zriaďovanie služieb zábavy a obchodu s predajom výrobkov miestnej výroby
10. budovanie ubytovania na súkromí s využitím existujúceho domového fondu
11. zriadenie malých výrobných prevádzok (výroba mlieka, mliečnych produktov, práca s ovčou vlnou, tkanie kobercov, drevovýroba, kamenárska výroba, spracovanie využiteľných odpadov a pod.),
12. budovanie investícií na zvyšovanie atraktivity územia (prístupy k minerálnym prameňom, gazdovské dvory a školy remesiel, rozhľadňa, amfiteáter a pod.)
13. rekonštrukcie existujúcich obecných budov s viacfunkčným využitím – ubytovanie, klubovne, posilňovne a pod.,
14. budovanie a rekonštrukcie športovo – rekreačnej vybavenosti verejných služieb pre využitie v komerčných službách turistom (futbalové, volejbalové, detské a multifunkčné ihriská, kryté bazény, kúpalisko, posilňovne, kolkárne, klziská, rybník a pod.)
15. budovanie služieb turistom (ubytovanie, stravovanie, kolkárne, ihriská, fitnes, požičovne športových potrieb, sociálne zariadenia, bankomaty, zmenárne a iné)
16. komunikácia a spolupráca s podnikateľským prostredím a pomoc na začatie podnikania pre mladých farmárov

#### **Ukazovatele (merateľné indikátory):**

- počet nových podnikajúcich subjektov
- počet novovzniknutých služieb
- počet nových rodinných fariem
- počet nových spoločných hospodárskych dvorov
- počet zapojených poľnohospodárskych podnikov do finalizácie produkcie
- počet produktov miestnej výroby na trh počet km siete poznávacích trás
- počet zriadených náučných chodníkov
- počet turistov prechádzajúcich náučnými chodníkmi a sieťou poznávacích trás
- počet vybudovaných oddychových miest s prístreškami
- počet informačných a orientačných objektov
- počet dobudovaných ubytovacích kapacít / počet lôžok
- počet dobudovaných stravovacích kapacít / počet stoličiek
- počet ubytovacích kapacít na súkromí / počet lôžok
- počet vydaných propagačných materiálov
- www stránka / počet návštev na stránke
- počet zriadených pamätných izieb, obecných domov
- počet návštevníkov
- počet m vybudovaných resp. rekonštruovaných lyžiarskych vlekov, tratí
- počet zriadených nových prevádzok pre účely doplnkových služieb

- počet novovzniknutých a obnovených remesiel
- počet nových služieb turistom - počet kurzov a účastníkov

**Oprávnení užívateľa opatrení :** pre Opatrenia č. 3.1. - obec, miestne iniciatívy v rozvoji a cestovnom ruchu, združenia podnikateľov pre Opatrenia č. 3.2. - obec, podnikatelia,

## 2. Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie programu

Aktérmi programu sú: ▽ riadiace orgány

- koneční realizátori
- užívatelia jednotlivých opatrení

### 2.1. Riadiaci orgán Programu rozvoja –PHSR

Pre zabezpečenie realizácie programu je ustanoveným riadiacim orgánom programu volená resp. Obcou zriadená tzv. „**Rada rozvoja obce**“. Orgán navrhuje, riadi a zlepšuje procesy rozvoja s cieľom podporovať politiku a stratégiu definovanú v schválenom programovom dokumente tak, aby ním zabezpečované činnosti boli s ostatnými orgánmi koordinované a prispievali k efektívnosti a účinnosti podpory rozvoja aktivít na území obce.

Obec podľa zákona č. 539/2008:

- spracúva, schvaľuje, riadi a pravidelne vyhodnocuje plnenie programu obce poskytuje súčinnosť pri príprave a realizácii programu VÚC v
- území regiónu poskytuje súčinnosť pri príprave regionálnych operačných programov spolupracuje pri zabezpečovaní rozvojových spoločných
- zámerov viacerých obcí zriaďuje s inými obcami združenie obcí k ekonom.-sociál. rozvoju obce a VÚC spracováva stanovisko k programom
- regionálneho rozvoja

**adresa a kontakty**

*riadiaceho orgánu pre program*

**Obecný úrad Povrazník**

Povrazník 22, 976 55 Ľubietová

Tel. č. 048 429 5284, email: [povraznik@povraznik.sk](mailto:povraznik@povraznik.sk)

**zodpovedná osoba:** starosta obce Povrazník

(tel. kontakt: 048 429 5284, email: [povraznik@povraznik.sk](mailto:povraznik@povraznik.sk))

**Aktérmi programu sú:**

- riadiaci a monitorovací orgán
- koneční realizátori (obec, občania, podnikatelia, združenia, spolky, kluby atď.)

## 4. Monitoring

### 4.1. Systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu s ustanovením merateľných ukazovateľov

V záujme efektívneho a koordinovaného postupu činnosti pri realizácii Programu, jeho strategických cieľov a opatrení sa bude v pravidelných intervaloch hodnotiť zabezpečovanie programu v zmysle stanovených ukazovateľov.

## 5. Časový harmonogram realizácie programu

### 5.1. Krátkodobé plánovanie

Plánovanie na 2-3 roky sa uskutočňuje za účelom plánovania a kumulácie vnútorných zdrojov (ľudských, materiálnych a finančných) a za účelom koordinácie a súladu s prijatými prioritami obce.

Ide o podrobný prieskum záujmov miestnych a regionálnych rozvojových aktérov a ich koordináciu v záujme skutočných potrieb a možností. Rovnako takéto plánovanie vytvára výborné predpoklady pre partnerskú spoluprácu a spoločné rozvojové projekty s vyššou uskutočniteľnosťou a trvalo udržateľnosťou. Kvalitným plánovaním je možno predchádzať nesprávnym rozhodnutiam ako aj možným stretom záujmov rôznych záujmových skupín v rozvoji obce.

Akčný plán obvykle zabezpečuje:

- Úlohy
- Personálna náročnosť
- Časová náročnosť
- Finančná náročnosť
- Zodpovednosť za realizáciu.

Akčné plánovanie sa v nasledujúcej etape vo väzbe na priority rozvoja obce bude zaoberať programovaním jednotlivých rozvojových oblastí v zmysle špecifických cieľov a opatrení na obdobie 2 – 3 roky.

### 5.2. Plán investičných a neinvestičných zámerov obce na roky 2025-2034

## INFORMOVANOSŤ A PUBLICITA

### Informovanosť a publicita Programu rozvoja – PHSR

Program rozvoja obce bude po schválení jeho znenia zverejnený na web stránke obce [www.povraznik.sk](http://www.povraznik.sk), tlačenou formou letáka pre verejnosť a v miestnej tlači. Súčasťou zverejnenia informácie o Programe je nevyhnutné zabezpečiť formu diskusie s verejnosťou (tlač, televízia, rozhlas a pod.) za účelom zrozumiteľnosti o možnostiach širokého uplatnenia Programu, ktorý sa stáva programom každého obyvateľa a užívateľa územia aj vo vzťahu k žiadostiam o podporu z EÚ fondov.

Rovnako bude zverejňovaná každoročná Správa o monitoringu a hodnotení Programu.

”

### Účastníkmi programovania sú:

- manažment obce
- akčná plánovacia skupina obce
- formálne štruktúry – mimovládne a neziskové organizácie a komunitné nadácie
- neformálne – miestne záujmové skupiny (spolky, kluby apod.)
- rôzne skupiny založené ako lokálne partnerstvá so spoločným záujmom
- podnikateľské siete, zväzy, únie, združenia výrobcov, spracovateľov
- regionálne profesné zväzy
- rôzne partnerstvá verejného a súkromného sektoru
- jednotlivci a výrazné osobnosti
- experti - odborníci
- podporné orgány (národné, regionálne aj medzinárodné organizácie)

## Prílohy k dokumentu

**Príloha č. 1 :** Plán investičných a neinvestičných zámerov obce na roky 2025-2034

**Príloha č. 2 :** Monitorovacia tabuľka

**Príloha č. 3 :** Ako pracovať Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja

## Použité materiály pre spracovanie programového dokumentu

- Kavčáková I.a kol.: Programovanie trvaloudržateľného rozvoja vidieckych mikroregiónov – metodika ako spracovať strategický dokument Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Združenia vidieckych obcí, 2002
- Súpis pamiatok na Slovensku
- Kroniky obcí Mikroregiónu RENTaR
- Brožúrky o obciach, poskytnuté obecnými úradmi
- Obecné noviny
- Kolektív, 2002 : Atlas krajiny SR. MŽP SR Bratislava
- Kolektív, 1979 : Encyklopédia Slovenska. Veda Bratislava
- Kolektív, 1985 : Encyklopédia Zeme. 1.vyd. Bratislava
- Kolektív, 1985: Encyklopédia Zeme.1.vyd. Bratislava ✓ Kolektív: Klimatické pomery na Slovensku. Vybrané charakteristiky. Zborník prác SHMÚ. Zväzok 33/I. Bratislava
- Kolektív: Zborník prác SHMÚ. Bratislava
- Machek P. a kol., 1990: Stredoslovenské vulkanity. Ostrava
- Mazúr, 1980 : Atlas SSR, SAV a SÚGK, Bratislava
- Michalko J. : Geobotanická mapa ČSSR
- Otruba J., 1964 : Veterné pomery na Slovensku. Bratislava ✓ SAŽP, 1995 : RÚSES okresu Banská Bystrica.
- P.Bielek, B. Šurina, b. Ilavská, J.Vilček, Naše pôdy (poľnohospodárske), VÚPÚ Bratislava 1998 ✓  
Michal Džatko, Hodnotenie produkčného potenciálu poľnohospodárskych pôd a pôdno-ekologických regiónov Slovenska,VÚPOP 2002
- Milan Demo a kolektív, Usporiadanie a využívanie pôdy v poľnohospodárskej krajine, SPÚ Nitra 1998
- URKEA Banská Bystrica, VÚC Banskobystrického kraja
- Štatistický úrad SR



